

**USUSRET 120. OBLJETNICI ROĐENJA
OSTAVŠTINA AMBRE (AMBROZA) NOVAKA
U MUZEJU HVARSKJE BAŠTINE:
PREGLED GRAĐE KAO RANA SKICA NJEGOVA
IZVOĐAČKOG, SKLADATELJSKOG I KRITIČARSKOG
PROFILA***

U članku se iznose rane spoznaje o biografiji i glazbenom djelovanju danas zaboravljenoga Hvaranina Ambre (Ambroza) Novaka (1899.-1947.), nekoć istaknutog intelektualca, glazbenog izvođača (violinista i zborovođe), skladatelja, glazbenog publicista i kritičara, po profesiji pravnika. Novakov životni put, glazbene aktivnosti i interesi predstavljeni su ponajprije na temelju uvida u arhivske izvore, iz njegove ostavštine pohranjene u Muzeju hvarske baštine u Hvaru, čiji je iscrpan popis priložen ovom radu.

Ključne riječi: Ambro (Ambroz) Novak, ostavština, Muzej hvarske baštine, Hvar, Split, hrvatska glazba između dva svjetska rata, hrvatska glazbena kritika između dva

Uvod

Dobro je poznato da je hvarska sredina kroz prošlost iznjedrila nemali broj pojedinaca koji su se, svaki u svojoj eri, vinuli i do najviših intelektualnih, kulturnih i umjetničkih krugova, bivajući istaknutim dionicima (kulturne) povijesti, i lokalne i nacionalne. Međutim, kako to već nerijetko biva, u vrtlogu povijesti iščeznu poneka od tih, nekoć značajnih imena, ostavljajući podvige i zasluge svojih nositelja nepoznatima ne samo široj, već i užoj, stručnoj javnosti. Jedan od njih je Ambro (Ambroz) Novak (Hvar, 4. 8. 1899. - Split, 24. 6. 1947.), nekada istaknuti hvarski intelektualac, glazbenik, skladatelj, glazbeni publicist i kritičar, po profesiji pravnik. Njegovo (javno) djelovanje na području glazbe bilo je svestrano i, kako se čini, prilično uspješno. Međutim, bilo je i kratkog daha, ograničeno mahom na epizodu iz mladosti, koja se odvijala, sudeći po sačuvanim izvorima, ponajprije u periodu između 1916. (otkada datira Novakov najraniji sačuvan autograf) i 1925. (kada je u listopadu napisao posljednji tekst kao redovi-

* Ovaj je rad financirala Hrvatska zaklada za znanost projektom GIDAL IP-2016-06-2061.

Portret mladog A. Novaka, oko 1925. (foto: Borović, Split; Muzej hvarske baštine, sign. MF 462, br. 9/7.1)

ti kritičar splitskih međuratnih dnevnih novina *Novo doba*) - dakle tijekom (niti) jednog desetljeća obilježenog intenzivnim društveno-političkim mijenama: trajanjem i završetkom 1. svjetskog rata, raspadom Austro-Ugarske i osnivanjem Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (1918.). Osim s promjenama društveno-političke klime, vrijeme Novakove glazbeno-izvođačke, skladateljske i kritičarske aktivnosti poklapa se i s *procesom preobražavanja hrvatske glazbe, započetog u godinama Prvoga svjetskog rata*,¹ odnosno *Simfonijskim koncertom mladih hrvatskih skladatelja*, održanim 5. veljače u Kraljevskom zemaljskom hrvatskom kazalištu u Zagrebu, koji je, kako navodi Eva Sedak, *dugi niz godina u glazbenoj historiografiji slovio kao 'povijesni' s krivih pozicija*.² Naime, iako je taj događaj *trebao (...) označiti početak razdoblja 'između dva svjetska rata' u kojemu je 'obnova nacionalnog glazbenog smjera' kretala prema svojoj 'punoj pobjedi' (...), danas smo, međutim skloniji naglašavati krajnji stilski pluralizam tada praižvedenih skladbi*,³ kojima je anticipirana spremnost hrvatske glazbe da u dvadesetim godinama *barem s rubova sudjeluje u odjecima europskog ekspresionizma, impresionizma i neoklasicizma*, da bi se *deset godina kasnije (najizrazitije u nekim djelima F. Lhotke i K. Odaka te u većini onoga što pišu A. Dobronić i J. Gotovac) potencijalni stilski*

¹ Josip Andreis, *Povijest hrvatske glazbe*, Zagreb, 1974., 274.

² Eva Sedak, *Hrvatska glazba između ideologija i stilova (1916.–1961.)*, *Hrvatska i Europa. Kultura, znanost i umjetnost*, V, Zagreb (obj. u priprav.), [str. 2].

³ „Od kvaziimpresionističkog Širolinog *Notturna* za glas i orkestar, regerovskog Duganovog *Simfonijskog andantea* i kasnoromantičnog *Koncerta za glasovir i orkestar* Dore Pejačević - sve skladbi bez folklornih primjesa - do Dobronićevog (*Karneval*) i Stančićevog (*Simfonijski scherzo*) folklorom više ili manje inficiranog opusa, te Baranovićeve *Koncertne predigre* kao ranog nagovještaja stilske i skladateljske tehničke sinteze stravinskijevskih razmjera. Doista, radilo se o događaju koji je, prema riječima Viktora Novaka, jednog od njegovih prvih kroničara, značio 'preporod hrvatske glazbe, i to: Moderne'.“ *Ibid.*, [str. 3].

pluralizam reducirao na pojednostavljenu predodžbu o povratku 'izvorima'.⁴

Sudeći po dijelu sačuvanih koncertnih programa i kritika, ime Ambre Novaka nalazilo se uz bok istaknutim hrvatskim glazbenicima i skladateljima stasalim i aktivnim u ranijem „međuratnom razdoblju“, no unatoč tomu, on je danas potpuno izbrisan iz kulturno-povijesne memorije grada i otoka Hvara,⁵ a hrvatska glazbena historiografija o njemu bilježi oskudne i nepotpune podatke ili ih, najčešće, potpuno izostavlja. Među rijetkim glazbeno-povijesnim sintezama u koje je Novak uključen pripadaju dvije knjige njegova suvremenika Božidara Širola: u *Pregledu povijesti hrvatske muzike* (1922.) Širola ukratko navodi kako se Novak, tada dvadesetogodišnjak, *najprije istakao kao muzički pisac člancima i referatima u revijama, a kasnije je objelodanio i nekoliko klavirskih kompozicija kod Edition Slave u Beču,*⁶ dok u knjizi *Hrvatska umjetnička glazba* (1942.), osim o kritičarskoj i skladateljskoj djelatnosti, donosi i podatak o Novakovu glazbenom obrazovanju stečenom privatnim podukama (ne navodeći ime njegovih učitelja), te o iznimnom daru za sviranje violine koji je pokazivao još od ranog djetinjstva.⁷ Lovro Županović u svojim *Stoljećima hrvatske glazbe* (1980.) Novaka spominje tek usput, nabrajajući ga među imenima *novog glazbeničkog naraštaja*, rođenog u rasponu od 1873., godine Bersina i Matoševa rođenja, do kraja 19. stoljeća, čiji će pripadnici, *svi zajedno, u okviru svojih mogućnosti, (...) pridonijeti daljnjem razvoju [hrvatske glazbe] koji će u razdoblju novonacionalnog usmjerenja nakon godine 1918. doseći visoku umjetničku razinu.*⁸ Novakovo ime uglavnom se ne susreće ni u enciklopedijskim i leksikografskim izdanjima, uz iznimku *Leksikona*

⁴ *Ibid.*, [str. 2-3].

⁵ Sjećanje na A. Novaka, kao i na druge hvarske skladatelje (kao što su T. Cecchini, D. Nembri i J. Raffaelli), nastojalo se oživjeti putem predavanja, izložbi i glazbenih izvedbi, upriličenih tijekom *Noći muzeja* (održane na temu *Glazba i glazbeni velikani i njihov utjecaj na društvo*) u hvarskoj Lođi 27. siječnja 2017., te prigodom obilježavanja 250. obljetnice rođenja J. Raffaellija i 70. obljetnice smrti A. Novaka u Ljetnikovcu Hanibala Lucića 13. srpnja 2017. Navedeni događaji realizirani su u organizaciji Muzeja hvarske baštine (nadalje u fusnotama: MHB), uz poseban angažman tamošnje više kustosice Dejanire Burmas Domančić, u suradnji s potpisanom. Istaknuti je da su u tim prilikama sudjelovali hvarski glazbenici Tomi Domančić (klavir), Marija Tomičić (sopran), Petra Crnjac (sopran), Zoran Sansović (tenor) i Anna Tomičić (klavirska pratnja), izvodeći Novakove skladbe prvi put u suvremenom kontekstu - klavirske minijature *Suton* (1916.) i *Narodnu pjesmu* (1917.), te solo pjesme *Zelen jagluk* i *Mjesečinu* (1917.).

⁶ Božidar Širola, *Pregled povijesti hrvatske muzike*, Zagreb, 1922., 331.

⁷ Usp. Božidar Širola, *Hrvatska umjetnička glazba*, Zagreb, 1942., 272.

⁸ Lovro Županović, *Stoljeća hrvatske glazbe*, Zagreb, 1980., 268. Županović Novaku pripisuje pogrešnu godinu rođenja (1898.), dok mu godinu smrti označava nepoznatom. Usp. *ibid.*, 267.

jugoslavenske muzike (sv. 2), gdje je označen kao glazbeni pisac i pravnik, te kritičar u dnevniku *Novo doba*.⁹ Jedan dio njegovih feljtona i kritika popisan je u *Bibliografiji rasprava i članaka – Muzika* (sv. 13),¹⁰ na temelju kojih ga je Sanja Majer Bobetko u svojoj knjizi *Glazbena kritika na hrvatskom jeziku između dvaju svjetskih ratova* uvrstila u popis relevantnih domaćih glazbenih kritičara, navodeći časopise i godine u kojima je pisao.¹¹

Razvidno je dakle da postojeća (muzikološka) literatura pruža malo spoznaja o životu i radu Ambre Novaka. Srećom, u Muzeju hvarske baštine u Hvaru sačuvana je njegova ostavština koju je 1983. nekadašnjem Centru za zaštitu kulturne baštine poklonila kćerka mu Gordana Novak, a koja pruža dovoljno materijala za preliminarno rasvjetljavanje Novakova djelovanja na (širem) području glazbe. S tom sam se građom prvi put susrela za vrijeme istraživačkog boravka u Muzeju hvarske baštine, gdje sam u ljetu 2011. radila na sređivanju tamošnje glazbeno-arhivske zbirke. Izvore iz Novakove ostavštine tada sam pregledala i preliminarno popisala, pri tome uvidjevši da se radi o arhivalijama vrijednim daljnje glazbeno-arhivističke i muzikološke obrade. Uključenjem u muzikološki znanstveno-istraživački projekt *Glazbeni izvori Dalmacije u kontekstu srednjoeuropske i mediteranske glazbene kulture od 18. do 20. stoljeća*¹² dobila sam priliku i poticaj za nastavak rada na Novakovoj ostavštini, koju sam 2018. godine u cijelosti digitalizirala,¹³ dio rukopisne građe transkribirala, te dopunila i revidirala

⁹ „Novak, Ambro“, *Leksikon jugoslavenske muzike*, sv. 2, ur. K. Kovačević, Zagreb, 1984., 81. U ovoj natuknici stoji i napomena da se dio članaka objavljenih u toj novini (s potpisom –n), čiji je autor ustvari Ćiro Ćičin Šain, pogrešno pripisuju Novaku (koji se ondje potpisivao kao –amv), na što je u upozorio Šimun Jurišić. Naime, Jurišić je u tekstu objavljenom u *Vjesniku* 1981. naglasio kako je u *Bibliografiji rasprava, članaka i književnih radova JLZ* (sv. 2 i 3; 1957. i 1959.) navedeno dvanaest članaka za koje se Novak pogrešno navodi autorom, ali je nadalje isti tekst iskoristio i da „kaže koju riječ više o Novaku jer je on danas potpuno zaboravljen“, iznoseći osnovne biografske podatke (datum i mjesto rođenja, sažetu kronologiju gimnazijskog i fakultetskog obrazovanja te pravničkog zaposlenja) te kraći osvrt na njegovo djelovanje na području glazbene kritike. Usp. Šimun Jurišić, Ambro Novak kao pisac, *Vjesnik*, 20.8.1981.

¹⁰ Usp. „Novak, Ambro“, *Bibliografija rasprava i članaka - Muzika*, sv. 13, ur. Marija Kuntarić, Zagreb, 1984., 560-561.

¹¹ Sanja Majer Bobetko, *Glazbena kritika na hrvatskom jeziku između dvaju svjetskih ratova*, Zagreb, 1994., 136 (br. 125).

¹² Akronim projekta: *GIDAL*. Riječ je o četverogodišnjem projektu što ga financira Hrvatska zaklada za znanost, a provodi se na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu od ožujka 2017. pod vodstvom prof. dr. sc. Ivane Tomić Ferić, u okviru kojeg je nastao i ovaj rad.

¹³ Zahvaljujem kustosima Muzeja hvarske baštine u Hvaru (Mirjani Kolumbić, Nives Tomasović, Dejaniri Burmas Domančić, Marinku Petriću i Jošku Bracanoviću) te arhivistu hvarske podružnice Državnog arhiva dr. sc. Jošku Kovačiću na susretljivosti i pomoći tijekom mojih

popis njezinih sastavnica, sistematiziranih na sljedeći način:

1. Rukopisne muzikalije (sign. MF 462, br. 9/1)
 - a) skladbe A. Novaka¹⁴
 - b) skladbe ostalih autora¹⁵
2. Članci iz časopisa i dnevnih novina (separati i isječci) (sign. MF 462, br. 9/2)
 - a) članci i kritike A. Novaka¹⁶
 - b) članci i kritike u kojima je A. Novak zastupljen kao izvođač (violinist i/ili zborovođa) ili skladatelj¹⁷
3. Programi koncerata (sign. MF 462, br. 9/3)
 - a) na kojima je A. Novak sudjelovao kao izvođač (violinist i/ili zborovođa) ili skladatelj¹⁸
 - b) ostali programi¹⁹
4. Pisma Jakova Gotovca upućena A. Novaku (sign. MF 462, br. 9/4)²⁰

ranijih i recentnijih istraživačkih boravaka u MHB-u.

¹⁴ U Prilogu 1a popisane su Novakove skladbe, ukupno trideset i jedna, sačuvane u manje ili više cjelovitim zapisima (autografima) među njegovom ostavštinom u MHB-u.

¹⁵ Vidi Prilog 1b.

¹⁶ U Prilogu 2a predstavljena je bibliografija u koju su uvršteni svi Novakovi tekstovi sačuvani u isječcima među njegovom ostavštinom u MHB-u, dopunjeni bibliografskim jedinicama koje ondje nedostaju, a do kojih sam došla konzultirajući *Bibliografiju rasprava i članaka JLZ*, sv. 13, 560-561 (natuknica „Novak, Ambro“) ili pak pretragom digitaliziranog dnevnog lista *Novo doba* (<http://dalmatica.svkst.hr/?sitetext=368>, pristup: 21. prosinca 2018.) u kojemu je Novak objavio najveći dio svojih tekstova. Uz svaku jedinicu koja je među njegovom ostavštinom sačuvana u obliku isječka ili separata u zagradi je navedena skraćenica *OAN*, a ukoliko se radi o jedinici navedenoj (i) u *Bibliografiji*, navodi se kratica *BLZ*. Za naslove koji nisu sačuvani niti u Novakovoj ostavštini, niti se navode u *Bibliografiji*, već su pronađeni pretraživanjem digitaliziranih izvora, u zagradi se pridodana kratica *DI*. V. dodatne informacije o radu na Novakovoj bibliografiji u fusnoti br. 63.

¹⁷ V. Prilog 2b (objašnjenja kratice u fusnoti br. 16).

¹⁸ U MHB-u je sačuvano ukupno dvanaest tiskanih programa koncerata na kojima je Novak nastupao kao violinist i/ili zborovođa ili pak na kojima je bio zastupljen kao skladatelj. Sačuvani koncertni programi popisani su u Prilogu 3a, a pridodan im je i program do kojega sam došla pretragom Digitalne knjižnice Slovenije (v. Prilog 3a, br. 12).

¹⁹ V. Prilog 3b. Sačuvan je samo jedan tiskani koncertni program iz vremena kada je Novak bio aktivan kao glazbeni kritičar (v. Prilog 3b, br. 1), dok ostalu većinu čine programi glazbenih događanja iz poslijeratnih sezona 1945/6. i 1946/7., održanih u Narodnom kazalištu Split, gdje je od 1945. bio zaposlen kao tajnik Opere (br. 2-9). Nije isključiti da je na nekim od tih poslijeratnih koncertnih i opernih izvedbi u splitskom kazalištu Novak i sâm sudjelovao kao član matičnog orkestra (dionica prve violine) (v. više u poglavlju „A. N. kao izvođač“).

²⁰ U Prilogu 4 predstavljene su transkripcije ukupno pet pisama koja je Ambri Novaku iz Splita, Beča i Zagreba slao njegov prijatelj, skladatelj Jakov Gotovac. S obzirom na to da su njih

5. Bilježnica s Novakovim bilješkama iz pročitane literature (131 str.) (sign. MF 462, br. 9/5)²¹

6. Predavanje na temu Ludwiga van Beethovena (rpk., 21 str.) (sign. MF 462, br. 9/6)²²

7. Dvije fotografije A. Novaka (sign. MF 462, br. 9/7)²³

dvojica očigledno vodili korespondenciju tijekom višegodišnjeg perioda, sasvim sigurno između 1920. i 1925. (možda i dulje), vjerojatno je da je samo manji dio Gotovčevih pisama danas sačuvan u Novakovoj ostavštini. Ondje su, naime, pohranjena njegova četiri pisma iz 1920., 1921. i 1925., no o još jednom iz 1921., kojemu danas nema traga, saznajemo iz članka Šimuna Jurišića, Jakov Gotovac i Split, *Crkva u svijetu*, 29/3, 1994, 323-328. Osim tog pisma poslanog iz Beča, Jurišić je priložio i transkripcije triju (od četiriju pisama) iz Novakove ostavštine (izostavljajući dakle jedno, v. Prilog 4, br. 1). Među sačuvanom korespondencijom nalazi se i jedna fotografija J. Gotovca, na čijoj je poledini mladi skladatelj ispisao zahvalu A. Novaku, „svom prijatelju i kolegi prigodom moje kompozitorske večeri u Splitu 9. maja 1925.“, uz melodiju iz prvih taktova svoje *Kolede* za zbor i orkestrar.

²¹ Radi se o opsežnijem izvoru, u kojemu je na hrvatskom, talijanskom te njemačkom jeziku Novak bilježio misli i citate iz dvadeset i pet knjiga i članaka, ovisno o jeziku na kojemu su bili publicirani. S obzirom na opseg građe, transkripcija i detaljnija obrada ovog rukopisa ostavit će se za iduće faze istraživanja. Međutim, ovom prilikom navode se naslovi koje je Novak konzultirao: 1. A. G. Matoš: *Naši ljudi i krajevi* (1910.); 2. A. G. Matoš: *Umorne priče* (1909.); 3. G. D'Annunzio: *La città morta* (1898.); 4. A. Schopenhauer: *Pensieri e frammenti* (prijevod: M. Cerati, 1911.); 5. B. Croce: *Breviario d'Estetica* (1912.); 6. R. Wagner: *L'opera e la missione della mia vita* (prijevod s njemačkog: G. Petrucci, 1908.); 7. C. Wienmann: *Storia della musica sana* (?); 8. K. Strajnić: *Umjetnost Meštrovića* (1917); 9. A. Dobronić: *Glazbena izvedba* (1911.); 10. A. Dobronić: *Žganec: Međimurske popijevke* (1925.); 11. E. Schjelderup – C. Wienmann (?): *Grieg-Biografie* (kraj 19. st.?): 12. F. Hueffer: *Studi critico-musicali* (prijevod s engleskog: A. Visetti, 1883.); 13. [S. n.]: *Ricardo Wagner ed il suo „Del Ring der Nibelungen“* (kraj 19. st.?): 14. D. Parodi: *Musicologia: tecnica e psicologia dell' arte dei suoni (La musica nelle sue grande espressioni)* (1909.); 15. R. Wagner: *La musica dell' avvenire* (prijevod s njem.: L. Torchi, 1893.); 16. R. Wagner: *L'arte e la rivoluzione* (talijanski prijevod, 1849.); 17. A. Ricchetti: *Note Wagneriane* (1894.); 18. A. Dobronić: *Ojkanje. Prilog za proučavanje geneze naše pučke popijevke* (1925.); 19. G. Settacioli: *Debussy è un innovatore?* (1910.); 20. F. Brendel: *Storia della musica in Italia, Germania, e Francia, da Palestrina a Wagner* (1900.); 21. J. Andrić: *Bedřich Smetana, Luč* (1916./1917.); 22. I. Pizzetti: *Musicisti contemporanei / Saggi critici* (1914.); 23. G. Bastianelli: *La crisi musicale europea* (1912.); 24. F. Kuhač: *Osobine narodne glasbe, naročito hrvatske* (1905., 1908., 1909.); 25. A. Galli: *Estetica della musica* (1900.).

²² Tekst pod naslovom *L. van Beethoven: Kroz njegov život i dušu i njegovu muziku* Novak je očigledno sastavio kao pripremu za predavanje, čije mjesto i vrijeme održavanja nažalost nisu poznati. Kao i u slučaju Novakovih bilješki iz pročitane literature, i ovaj će se izvor radi svoga opsega morati zasebno analizirati i predstaviti u nekom od idućih radova posvećenih A. Novaku.

²³ Na ranijoj fotografiji, nastaloj vjerojatno oko 1925. u Splitu, zabilježen je Novakov portret iz mladosti (foto Borović, Split). Drugom fotografijom Novak je ovjekovječen na hvarskoj Fa-

8. Tri (neznatno različite) varijante Novakove biografije (napisao: Đino Novak, rkp.) (sign. MF 462, br. 9/8)²⁴

Na temelju izvora iz navedenih grupacija u idućim će se poglavljima pokušati skicirati biografija te glazbeno-izvođačko, skladateljsko te glazbeno-publicističko i kritičarsko djelovanje Ambre Novaka. Kao referenca i dopuna toj skici, ovome su radu priloženi popisi muzikalija, novinskih članaka i koncertnih programa iz njegove ostavštine, upotpunjeni jedinicama koje ondje nedostaju, a do kojih sam došla konzultiranjem drugih dostupnih izvora. Ti su prilozi ovom prilikom predstavljeni ne samo radi kronološkog te kvantitativnog i kvalitativnog pregleda Novakova naslijeđa na području glazbe, već i kao polazište za neka od budućih istraživanja koja će mu, nadajmo se, s punim pravom biti posvećena.

Crtice iz biografije A. Novaka²⁵

Obitelj. Ambro Novak (obiteljskim nadimkom „Batina“) rođen je u Hvaru 1899., od majke Paoline rođ. Tudorić Lemo iz Splita i oca Mate iz Hvara.²⁶ U rodnome gradu vjenčao se sa Zorkom Kurtović u siječnju 1928., s kojom je kasnije dobio kćer Gordanu.

Formalno obrazovanje i karijera pravnika. Pučku i građansku školu završio je u Hvaru, nakon čega nastavlja obrazovanje na Gimnaziji u Zadru, gdje je maturirao 25. lipnja 1917.²⁷ Nakon što se sukobio sa zadarskim fašistima, koji su

brici u ponešto zrelijoj dobi, najvjerojatnije 1940-ih (foto Benčić, Hvar). Spomenuti je usput i da se na zidu uredskih prostorija Muzeja hvarske baštine (u Ljetnikovcu Hanibala Lucića) nalazi ukvireni (foto) portret mladog Novaka s violinom u rukama.

²⁴ Radi se o trima kraćim, neznatno različitim varijantama Novakovih biografija, koje je u natuknicama sastavio Đino Novak, nekadašnji suradnik Centra za zaštitu kulturne baštine u Hvaru. Njihova transkripcija ovom prilikom nije priložena, međutim, na njihovu je temelju sastavljeno iduće poglavlje, u kojemu su prezentirane crtice iz Novakove biografije.

²⁵ Osnovne podatke o obitelji, obrazovanju i zaposlenjima A. Novaka koje će se iznijeti u idućim redovima pružaju tri rukopisa sačuvana u njegovoj ostavštini. Riječ je zapravo o kraćim trima varijantama Novakovih biografija, neznatno različitim, koje je sastavio Đino Novak. S obzirom na oskudnost bilješki Đ. Novaka, i dalje bi se moralo tragati za izvorima kojima bi se upotpunili dostupni biografski podaci o A. Novaku, posebice onima koji se odnose na razdoblje njegova obrazovanja i djelovanja u Zadru, Zagrebu, Splitu, a dakako i Hvaru. Do dijela informacija, ponajprije onih koje se tiču napredovanja u njegovoj karijeri pravnika, došla sam pretragom digitalnog izdanja dnevnog lista *Novo doba* (<http://dalmatica.svkst.hr/?site-text=368>, pristup: 21. prosinca 2018.), gdje su popraćena Novakova pravnička promaknuća, ali i poneki detalj iz privatnog života.

²⁶ Đino Novak: [Biografija Ambre Novaka, br. 1], [s. a.], rkp.

²⁷ *Ibid.*, [str. 1].

Rodna kuća A. Novaka u Hvaru, predio Burak

ga izbatinali a potom i protjerali iz Zadra, Novak odlazi u Zagreb, upisavši ondje Pravni fakultet na kojemu je diplomirao 17. veljače 1922.²⁸ Poslije toga, kako sugeriraju objave u splitskom dnevnom listu *Novo doba*, slijedi Novakov povratak u Split, gdje je u studenom 1924. položio sudački ispit pred Višim zemaljskim sudom.²⁹ Iduće 1925. godine u travnju postao je općinskim sucem u Sinju,³⁰ no nije poznato koliko se na toj funkciji zadržao. Svakako se nakon Sinja ponovno vraća u Split, gdje je bio zamjenikom višeg državnog tužitelja sve do rujna 1936., kada je i sâm postavljen za višeg državnog tužitelja.³¹ Pred Drugi svjetski rat, u svibnju 1939., Novak je prihvatio sudsku

službu u Ministarstvu pravde Kraljevine Jugoslavije u Beogradu,³² ostavši ondje do odlaska talijanske okupatorske vojske iz Splita (1943.). Vrativši se u Split, nakon oslobođenja i konačnim stupanjem mirnodopskog razdoblja, Novak se 1945. zapošljava u Narodnom kazalištu u Splitu, gdje obnaša funkciju tajnika Opere do svoje smrti 24. lipnja 1947.³³

Glazbeno obrazovanje. Novak se glazbom počeo baviti u osmoj godini života, učeći violinu privatno kod Aleksandra Bosiljevca (Karlovac, 1860. – Hvar, 1918.), violinista, orguljaša i skladatelja, koji je u Hvaru od 1898. djelovao kao katedralni orguljaš te od 1900. kao učitelj u Glazbenom društvu „Hektorović“.³⁴ S

²⁸ Ili apsolvirao, kako (omaškom?) navodi Đino Novak. Usp. *ibid.*, [str. 1].

²⁹ Gradska kronika, *Novo doba*, VII/277, 27. 11. 1924., 4.

³⁰ Gradska kronika, *Novo doba*, VIII/98, 26. 4. 1925., 5.

³¹ [S. n.], Nastavak premještaja i unapređenja sudija, *Novo doba* XIX/205, 2. 9. 1936., 1.

³² [S. n.], Ocjenjivački sud podijelio je nagrade, *Novo doba* XXII/122, 25. 5. 1939., 6.

³³ Usp. Đino Novak, [Biografija Ambre Novaka, br. 1], [str. 1].

³⁴ O Bosiljevcu v. više u: Janko Barlè, Šandor Bosiljevac [nekrolog], *Sv. Cecilija* 12/5, 1918., 147-148 i don Juraj Dulčić, Šandor Bosiljevac, *Sv. Cecilija* 12/6, 1918., 184-185.

obrazovanjem na području glazbe nastavio je i za vrijeme školovanja na Gimnaziji u Zadru, gdje je glazbene poduke dobivao od tamošnjeg glazbenog učitelja Franje Lederera, od kojega je 1921. dobio i „svjedodžbu osposobljenja“ za glazbenog pedagoga i dirigenta svjetovne i duhovne glazbe.³⁵

Ambro Novak kao glazbeni izvođač

O Novakovoj glazbeno-izvođačkoj djelatnosti svjedoče programi i kritike koncerata na kojima je sudjelovao kao violinist i zborovođa, pohranjeni među njegovom ostavštinom u Muzeju hvarske baštine. Iako je pretpostaviti da se kao interpret predstavio na ponešto većem broju glazbenih događanja, ondje su sačuvani programi osam koncerata, od kojih je na pet nastupio kao violinist (v. Prilog 3a, br. 1-5), a na trima i kao violinist i kao zborovođa (br. 6-8). Prema njima sudeći, Novak se ponajviše predstavljao publici u Zadru, gdje je između 1917. i 1919., u tijeku i nakon svojega gimnazijskog školovanja, sudjelovao na (najmanje) pet glazbenih priredbi, najčešće s izvedbama djela slavenskih skladatelja iz razdoblja romantizma, mahom predstavnika nacionalnih smjerova u glazbi 19. stoljeća: ruskih (A. Borodin, P. I. Čajkovski), čeških (A. Dvořák, B. Smetana) te po jednog poljskog (H. Wieniawski) i srpskog (S. Mokranjac) skladatelja.

Najraniji sačuvani program - podosta oštećen, što onemogućava iščitavanje jednog dijela njegova sadržaja - datira dakle iz 1917., svjedočeći o „velikom koncertu“ koji se održao 5. svibnja u dvorani Narodne čitaonice u Zadru, opsežnog repertoara i uz sudjelovanje brojnih izvođača (v. Prilog 3a, br. 1). Među njima je zabilježeno i ime Ambre Novaka, koji je tada nastupao kao član komornih sastava: svirajući dionicu prve violine u gudačkom kvartetu izveo je skladbe Borodina i Čajkovskog, dok je kao violinska pratnja tenoru Ivi Batistiću³⁶, uz Antuna Dobronića³⁷ na klaviru, sudjelovao u izvedbi ulomka iz Smetanine opere *Dalibor*. U Novakovoj ostavštini sačuvani su isječci dviju kritika tog koncerta (v. Prilog 2b, br. 1 i 2), od kojih u prvoj, objavljenoj u zadarskom *Narodnom listu*, autor Si-

³⁵ Dino Novak, [Biografija Ambre Novaka, br. 1], [str. 1].

³⁶ Ivo Batistić (1887.-1966.) za života je djelovao kao glazbenik, publicist, kritičar i povjesničar književnosti, a bio je i jedan od utemeljitelja (a potom i čelnih pjevača) Splitskog kazališnog društva 1928. Usp. Antonija Bogner-Šaban, Splitsko kazališno društvo, *Dani Hvarškoga kazališta*, 29/2003., 192-230.

³⁷ Antun Dobronić (1878.-1955.) - skladatelj, melograf, glazbeni publicist rodom iz Jelse na Hvaru, poznat kao jedan od najglasnijih zagovornika tzv. nacionalnog stila u glazbi između dva svjetska rata. Usp. Rajka Dobronić-Mazzoni, „Dobronić, Antun“, *Hrvatski biografski leksikon* (online izdanje), 1993., (<http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=4952>, pristup: 21. prosinca 2018.).

Program Večeri romantične muzike u Sisku (?), oko 1920. (MHB, sign. MF 462, br. 9/3a.4)

Ivije Alfrević predviđa kako će se A. Novak razviti u dobrog i vrstnog violinistu, koji izpunja nadom da će postati dobrim stilistom.³⁸ U drugoj su pak (nepoznatog autora, te datuma i mjesta objave) njegov neupitan talent i izvrsna sviračka tehnika istaknuti sljedećim riječima:

*Gospodin Novak, mladi i vrlo daroviti violinista, ima rijetko blago u prstima svoje ruke, a da bi imao prigodu da usavrši još i bolje ovaj neobični dar u kakvom konservatoriju mogao bi po svijetu steći slave i sreće. Osobito u izvaganju 'Andante cantabile' od Čajkovskog, vještačkim udarcima svojeg gudala, hitrim i mekanim prebiranjem po žicama, savlađivanjem vrlo teških tehničkih pomučnoća, pokazao je izvanrednu umjetničku sposobnost.*³⁹

Novak je u Zadru nastupio i na dva koncerta u organizaciji Dobrotvornog društva hrvatskih gospođa i Hrvatske čitaonice (v. Prilog 3a, br. 2 i 3), održana početkom travnja 1918., gdje se kao solist na violini, uz klavirsku korepeticiju Olge Javor⁴⁰, predstavio djelima Smetane i Wieniawskog. I njegova izvedba na prvom od tih dvaju dobrotvornih koncerata naišla je na pohvalu kritičara zadarskog dnevnika *Narodni list*, koji je istaknuo kako je

*mladi violinist A. Novak izveo (...) veoma vješto i veoma duboko proćučeno Wienawnskoga: Chanson Polonaise (na glasoviru g.djica Javor) u kojoj je izražena sva raztrgana bol gubitka slobode poljske. Po jasno izraženim istaknutim prelazima moglo se pratiti razvijanje raznih čuvstava.*⁴¹

Iste godine u prosincu na koncertu u organizaciji Jugoslavenskog akademskog kola u Zadru, održanom u proslavu krsnog imena Njegovog Veličanstva

³⁸ V. bibl. jed. br. 1, Prilog 2b.

³⁹ V. bibl. jedinicu br. 2, Prilog 2b.

⁴⁰ Splitska pijanistica i glazbena pedagoginja, aktivna u međuratnom razdoblju, o čijem djelovanju nije bilo moguće pronaći dodatnih podataka u dostupnim izvorima i literaturi.

⁴¹ V. bibl. jedinicu br. 3, Prilogu 2b.

Petra I u Dvorani Jugoslavenske čitaonice, nastupio je s gudačkim kvartetom, izvodeći dionicu prve violine u Dvořákovu „Američkom“ kvartetu (v. Prilog 3a, br. 6), a tom je prigodom zajedno sa svojim gimnazijskim učiteljem glazbe Franjom Ledererom također upravljao izvedbama zbornih popijevki Z Špoljara i A. Dvořáka. S Ledererom se kao zborovođa predstavio i na proslavi dvadeset i pete obljetnice djelovanja Dobrotvorne zadruge Srpkinja u Zadru (br. 7), kada je kao član gudačkog kvarteta izvao skladbe J. Haydna te S. Mokranjca (kao pratnju ženskom zboru).

Iako je, kako se čini, kao glazbeni izvođač bio najaktivniji upravo u Zadru, tri sačuvana programa osvjeđuju njegove nastupe i u drugim gradovima. Novak je tako gostovao na *Jadranskoj večeri* u Karlovcu, nepoznatog datuma održavanja (vjerojatno pred kraj 1910-ih), gdje je ravnao izvedbama zbornih skladbi i ulomaka iz pera Ivana pl. Zajca, a iste je večeri na violini, uz klavirsku pratnju (danas nepoznate) Ivanke Banjanin, izveo solo pjesmu *Berceuse* francuskog romantičara B. Godarda te *Serenadu* F. Drdle, istaknutog češkog violinista i skladatelja, aktivnog krajem 19. i u prvim desetljećima 20. stoljeća (v. Prilog 3a, br. 8). Isti je Godardov ulomak, uz drugu serenadu F. Drdle i dvije skladbe Brahmsa i Wieuxtempa, Novak predstavio na *Večeri romantične muzike* (v. Prilog 3a, br. 4), najvjerojatnije oko 1919. i po svemu sudeći u Sisku, kada je - izmjenjujući se na pozornici s pjevačkom solisticom Thérèse Léroix-Dogša⁴² - održao recital, uz pratnju Zlatka Grgoševića⁴³ na klaviru. Novak je - kako u njegovoj kratkoj biografiji bilježi Đino Novak⁴⁴ - tih godina nastupao i u rodnom Hvaru, povremeno dirigirajući izvedbama mješovitog zbora Pjevačkog društva „Hektorović“, no zasada nisu poznati izvori koji bi ukazali na datum, lokaciju, prigodu i repertoar njegovih hvarskih nastupa.⁴⁵

⁴² O navedenoj solistici nema navedenih podataka u dostupnoj literaturi i drugim izvorima.

⁴³ Zlatko Grgošević (1900.-1978.) bio je glazbeni pisac, pedagog i skladatelj, čija su djela uporište pronalazila u folklornom glazbenom izričaju, smjestivši ga među istaknute pripadnike tzv. nacionalnog smjera u hrvatskoj glazbi međuratnog razdoblja. Usp. Nada Bezić, „Grgošević, Zlatko“, *Hrvatski biografski leksikon* (online izdanje), 2002. (<http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=19>, pristup: 21. prosinca 2018.). Grgošević je bio dijelom kruga glazbenika s kojima se Novak družio (vjerojatno najviše za vrijeme svog studija u Zagrebu), a kojemu su, prema Đ. Novaku, pripadali primjerice i B. Bersa, A. Dobronić, J. Gotovac, R. Matz, L. Matačić i dr. Usp. Đino Novak, [Biografija Ambre Novaka, br. 1], [str. 2].

⁴⁴ *Ibid.*, [str. 1].

⁴⁵ U drugoj pak varijanti biografije Đ. Novak precizira da je A. Novak u Hvaru održao koncert 1924., dirigirajući mješovitim zborom Pjevačkog društva, što dakako sugerira da je nastavio s nastupima i nakon 1922., godine, do koje datiraju postojeći sačuvani izvori o njegovoj glazbeno-izvođačkoj aktivnosti. Usp. Đino Novak, [Biografija Ambre Novaka, br. 2], [s. a.], rkp.,

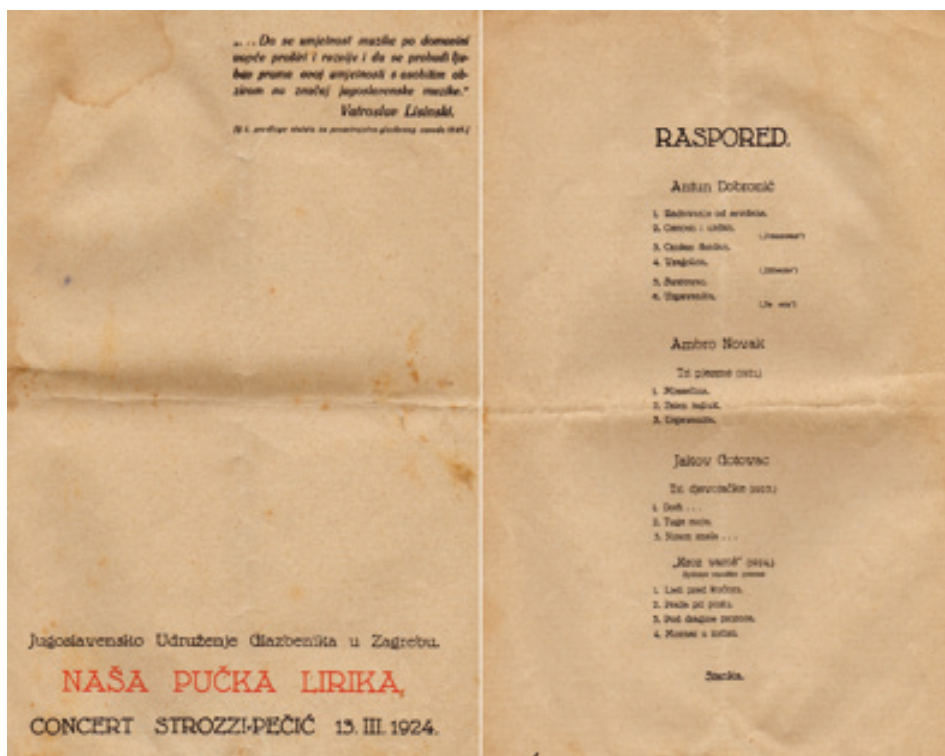
S obzirom na nedostatak koncertnih programa i drugih izvora o njegovoj glazbeno-izvođačkoj aktivnosti iz vremena od dvadesetih do sredine četrdesetih godina 20. stoljeća, zaključiti je da Novak - iako u mladosti prepoznat kao talentiran i perspektivan violinist - u narednim desetljećima odustaje od javnih nastupa, čemu je svakako doprinijela i njegova posvećenost karijeri pravnika, od sredine dvadesetih u strelovitom usponu. Međutim, vrativši se na izmaku Drugog svjetskog rata u Split, gdje prihvaća posao tajnika Opere Narodnog kazališta, Novak se vraća i na pozornicu, barem jednom prije smrti koja je uslijedila godinu i pol kasnije. To potvrđuje među ostavštinom mu sačuvan program I. simfonijskog koncerta (v. Prilog 3a, br. 5), održanog u siječnju 1946. u splitskom Narodnom kazalištu pod ravnanjem Silvija Bombardellija, na kojemu je - možda i prvi i posljednji put u životu - nastupio izvođači prve violine kao član Simfonijskog orkestra Narodnog kazališta u Splitu.⁴⁶

Ambro Novak kao skladatelj

Iako je u svijet glazbe ušao kao izvođač, u prvome redu violinist, Ambro Novak se tijekom svojih gimnazijskih dana u Zadru, a dijelom i za vrijeme studija na Pravnom fakultetu u Zagrebu, okrenuo i skladanju, o čemu ponajprije svjedoče njegovi autografi nastali u razdoblju između 1916. i 1922., pohranjeni u Muzeju hvarske baštine među njegovom ostavštinom. Zamjetan dio sačuvanog notnog materijala odnosi se na skice, međutim iz građe je moguće izdvojiti trideset i jednu skladbu u (donekle) cjelovitim zapisima: deset klavirskih minijatura, sedamnaest solo pjesama, tri zbarske popijevke i jedan stavak za gudački kvartet, koji su predstavljeni u Prilogu 1a. Radi se mahom o skladbama kraćeg opsega, koje je Novak pisao u dobi između svojih sedamnaest i dvadeset i tri godine, dakle početničkih, ali svakako vrijednih detaljnije muzikološke analize i interpretacije, čemu bi, budući da prelazi okvire ovoga rada, valjalo posvetiti pozornost u zasebnom znanstvenom tekstu. Preliminarno govoreći, veći dio Novakova opusa uporište još uvijek pronalazi u tekovinama kasnog glazbenog romantizma, primjerice u vidu oslanjanja na još uvijek donekle definirani tonalitet, ali uz snažnu

[str. 1].

⁴⁶ Da je Novak i više puta nastupio kao član (ili zamjena/ispomoć) Simfonijskog orkestra Narodnog kazališta u Splitu u sezonama 1945/6. i 1946/7., sugeriraju među ostavštinom mu sačuvani tiskani programi tada izvedenih opera (najčešće pod ravnanjem Silvija Bombardellija) (v. Prilog 3b, br. 2-9), premda se na njima poimence ne navode članovi orkestra (kao kod programa br. 5, Prilog 3a). Svakako, Novakove angažmane u orkestru splitskog kazališta valjalo bi rasvijetliti budućim istraživanjem izvora iz Arhiva HNK u Splitu.

Program koncerta Strozzji-Pečić u Zagrebu (dio), 13. 3. 1924. (MHB, sign. MF 462, br. 9/3a.11)

tendenciju njegova širenja i zamagljivanja, primičući se gdjekad i rubovima ekspresionizma, pogotovo u skladbama nastalim oko 1922. Zamjetan dio Novakova opusa nadahnut je glazbenim folklorom, i to ponajprije onim s područja sjeverne Hrvatske te Bosne i Hercegovine, što zapravo ne čudi s obzirom na utjecaj koji je u Novakovoj glazbeničkoj profilaciji morao imati Aleksandar Bosiljevac, njegov prvi učitelj glazbe, od kojega je vjerojatno i dobio prve skladateljske poticaje. Naime, taj rođeni Karlovčanin - glazbeno obrazovan najprije u rodnom gradu, a potom na Orguljaškoj školi u Pragu, kod onodobnih eminentnih čeških glazbenika Františka Blažeka i Františka Zdenčka Skuherskog - prije svog dolaska u Hvar proveo je nekoliko godina kao učitelj na Zemaljskoj preparandiji u Sarajevu (1891.-1898.).⁴⁷ Spoznavši u Sarajevu *originalan duh pučke bosanske pjesme, što mu je dalo pobude i građe za nove kompozije*,⁴⁸ Bosiljevac je, uz Bogomira Kače-

⁴⁷ Usp. don Juraj Dulčić, Šandor Bosiljevac, *Sv. Cecilija*, 12/6, 1918., 184-185.

⁴⁸ *Ibid.*, 185.

rovskog,⁴⁹ postao jednim od pionira bosansko-hercegovačke solo pjesme, nastale *specifičn[om] fuzij[om] tradicionalne sevdalinke i zapadnoevropske muzičke prakse 19. stoljeća*, čime je sevdalinka, 'preobučena' u novo ruho (...) u formi pjesme za glas i klavir *započ[ela] svoj put na koncerantnom podijumu (...)*.⁵⁰ Da je Novak bio dobro upoznat i ponegdje nadahnut ne samo bosansko-hercegovačkim opusom svog učitelja A. Bosiljevca, već i B. Kačerovskog, potvrđuje i preradba skladbe potonjeg *Svu noć mi soko...* (iz ciklusa *Bosanske sevdalinke za klavir, jedno i dva grla*, 1907.), koju je Novak priredio za zbarski sastav u srpnju 1917.

Osim (dovršenih, ali u ponekim slučajevima nekompletno sačuvanih) skladbi predstavljenih u Prilogu 1a, sačuvan je i manji svežanj skica koje ukazuju na to da je Novak radio na barem još jedanaest skladbi (klavirskih i zbarskih, te za glas i klavir). Da je najmanje dvije među njima zaista i dovršio - *Uspavanku* za sopran uz klavirsku pratnju te popijevku *Zagledana* za ženski zbor uz klavir, otkrivaju sačuvani tiskani programi koncerata na kojima su izvedene (v. Prilog 3a, br. 10-12). One su (in)direktno spomenute i u pismu koje je A. Novaku 8. siječnja 1921. iz Beča uputio njegov bliski prijatelj Jakov Gotovac (1895.-1982.) (v. Prilog 4, br. 3), danas poznat kao jedan od najvećih hrvatskih skladatelja 20. stoljeća, tada u austrijskoj prijestolnici student kompozicije u klasi Johanna Marxa i pomoćnik u pripremi notnih izdanja u izdavačkoj kući *Edition Slave*.⁵¹ Očigledno radi pregovora o mogućim tiskanim izdanjima Novakovih skladbi u spomenutog izdavača, Gotovac tom prilikom svog *jedinog duševnog druga*⁵² moli da mu pošalje *tu svoju novu 'Uspavanku' i one prve pjesme 'Ašikovanja', ali ne sve nego one najbolje*, napominjući pritom da je i njegove *ženske zborove zatražio od Baranovića*.⁵³ U idućem pismu upućenom iz Beča 22. siječnja 1921. Gotovac izvještava

⁴⁹ Bogomir Kačerovski (Kačerovský) (1873.-1945.) bio je hrvatski skladatelj i violončelist češkog podrijetla, koji je dio života proveo u Muškoj preparandiji u Sarajevu (1898.-1916.), kao učitelj glazbe i zborovoda HPD Trebević. Usp. Ivona Ajanović Malinar, „Kačerovský (Kačerovski), Bogomir“, *Hrvatski biografski leksikon* (online izdanje), 2005. (<http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=9375>, pristup: 21. prosinca 2018.).

⁵⁰ [S. n.], Prvih stotinu godina bosanskohercegovačke solo pjesme [uvodni tekst za istoimeni koncert], *10. Međunarodni simpozij „Muzika u društvu“*, Sarajevo 20.-22. 10. 2016. [programska knjižica], Sarajevo, 2016., 132.

⁵¹ Usp. Mirjana Škunca i Ivona Ajanović-Malinar, „Gotovac, Jakov“, *Hrvatski biografski leksikon* (online izdanje), 2002. (<http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=7314>, pristup: 21. prosinca 2018.).

⁵² Kako ga oslovljava u ranijem pismu iz 9. kolovoza 1920. V. prilog 4, br. 2.

⁵³ V. Prilog 4, br. 3. Kod Krešimira Baranovića (1894.-1975.) u posjedu je sasvim sigurno bila (barem) Novakova skladba *Zagledana* za ženski zbor (danas izgubljena, tj. sačuvana samo

Novaka da su iz zagrebačke podružnice *Edition Slave* pristigle njegove solo pjesme iz ciklusa *Ašikovanje* koje će poći u tiskak, ali ih treba prepisati. Iako i Širola 1922. navodi da je nekoliko Novakovih (klavirskih) skladbi publicirano kod nakladnika *Edition Slave*,⁵⁴ u ovoj fazi istraživanja otkriveno je izdanje njegova *Scherzanda* za klavir,⁵⁵ dok tiskovinama njegovih drugih skladbi zasada nije bilo moguće ući u trag, odnosno potvrditi je li do njihova publiciranja uopće došlo.⁵⁶

O izvedbama Novakovih skladbi svjedoče ponajprije sačuvani tiskani programi, njih ukupno pet (v. Prilog 3a, br. 9-13),⁵⁷ kao i novinski članci i kritike, kojih je poznato ukupno trinaest (v. Prilog 2b, br. 4-16).⁵⁸ Uzme li se u obzir kro-

u skici), s obzirom na to da je dirigirao njezinom izvedbom na koncertu Srpskog pjevačkog društva u Zagrebu (vjerojatno nešto ranije, oko 1920.) (v. Prilog 3a, br. 10). Baranović je očigledno bio jedan od glazbenika u čijem se krugu kretao Novak, a koji danas također zauzima istaknuto mjesto u povijesti hrvatske glazbe, ostvarivši se kao dirigent s uspješnom međunarodnom i domaćom karijerom te kao autor opusa u kojemu prevladava izraz utemeljen na tradicijskoj glazbi Hrvatskog zagorja i Mediterana. Usp. Nikša Njirić, „Baranović, Krešimir“, *Hrvatski biografski leksikon* (online izdanje), 1983. (<http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=1270>, pristup: 21. prosinca 2018.).

⁵⁴ Usp. Božidar Širola, *Pregled povijesti hrvatske muzike*, 331.

⁵⁵ Naslov je zabilježen u katalogu skladbi izdavača *Edition Slave*, otisnutom na stražnjoj korici notnog izdanja Viktora Parme iz 1921., dostupnog online (<https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-VGKVC4ZX/5e3c0c9f-ea33-4e83-9941-583ae3d20d29/PDF>, pristup: 21. prosinca 2018.). Također, za istaknuti je da se po jedan primjerak Novakova *Scherzanda* danas čuva u Zagrebu u Hrvatskom glazbenom zavodu te u Nacionalnoj sveučilišnoj knjižnici.

⁵⁶ Sasvim je sigurno da su za tisak bile odabrane tri Novakove skladbe za glas i klavir: *Mjesečina* i *Zelen jagluk* (iz ciklusa *Ašikovanje*) - izvedene u više navrata u nekoliko hrvatskih i europskih gradova tijekom 1924. i 1925., o čemu će biti spomena u daljnjem tekstu - te *Bledo dete* (na stihove G. Krkleca). Usp. Nada Bezić, Notna izdanja *Edition Slave* (Slavenski izdavački zavod), Beč, *Glazbe, riječi i slike: Svečani zbornik za Koraljku Kos*, ur. Vjera Katalinić i Zdravko Blažeković, Zagreb, 1999., 142. Međutim, vjerojatno se radi o skladbama čija izdanja na koncu nisu realizirana, čemu bi razlog mogao biti gašenje izdavačke kuće *Edition Slave* nakon smrti njezina vlasnika Milana Obuljena 1923.

⁵⁷ Među Novakovom ostavštinom u MHB-u pohranjena su četiri koncertna programa na kojima je zastupljen kao skladatelj (v. Prilog 3a, br. 9-12), a čijem je popisu pridružen i program koncerta u Ljubljani, dostupan na internetskoj stranici Digitalne knjižnice Slovenije (br. 12) (<https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-R2CPCGNT/f7222b6b-a1d8-4cd2-a355-173fe95e4d0d/PDF>, pristup 21. prosinca 2018.).

⁵⁸ Prema predmetnom indeksu *Bibliografije rasprava i članaka - Muzika*, sv. 14, 452 (natuknica „Novak, Ambro“) A. Novak spominje se kao skladatelj djela izvedenih u Zagrebu i Pragu u trima tekstovima, koji - uzgred rečeno, nisu sačuvani među njegovom ostavštinom u Muzeju hvarske baštine (v. Prilog 2b, br. 9, 10 i 15). Ondje je pak (u obliku novinskih isječaka) sačuvano devet kritika koncerata s izvedbama Novakovih skladbi (br. 4-8, 11-14), a koje su pak izostavljene iz *Bibliografije*, sv. 14. Spomenutim jedinicama, odnosno njihovu popisu, mogu se pridružiti i dva osvrt na koncert u Ljubljani, objavljena u ondašnjem slovenskom tisku, a danas dostupna i u digitalnom obliku (v. Prilog 2b, br. 15 i 16).

nologija navedenih izvora, Novak se javnosti predstavio kao skladatelj prvi put na koncertu Glazbenog društva intelektualaca, 8. lipnja 1920. u Velikoj dvorani Hrvatskog konzervatorija (v. Prilog 3a, br. 9), dijeleći program s ondašnjim mlađim perspektivnim autorima - Franom Lhotkom, Lovrom Matačićem, Rudolfom Matzom, Pavlom Markovcem, Jakovom Gotovcem i Antunom Dobronićem - koji su danas prepoznati kao jedni od najistaknutijih dionika povijesti hrvatske glazbe međuratnog razdoblja i uopće 20. stoljeća. Spomenuti koncert popraćen je u (najmanje) pet novinskih kritika (v. Prilog 2b, br. 4-8), povoljno intoniranih prema mladom hvarskom autoru i njegovim solo-pjesmama *Mjesečina* i *Zelen jagluk*, koje je te večeri interpretirala sopranistica Elvira Faller-Jakopović uz klavirsku pratnju Lovre Matačića.⁵⁹ Zlatko Grgošević u kritici objavljenj u *Obzoru* čak navodi da su skladbe

(...) *Ambra Novaka, mladog muzičara umetnika, i vrsnog kritika (...) bile najbolja tačka večeri. Duboka osećajnost, narodna melodika i krasna pevačka linija stopile su se u savršenu kompoziciju. Radnje iz ciklusa 'Ašikovanje' (...) zavredile bi ozbiljniju pažnju naših koncertista. One su, svakako, dostojne da budu štampane, jer je njihovo značenje mnogo veće, nego što se to moglo razabrati u večeri kompozitora, koji su bili stilom i načinom sasvim protivni dubokoj i suptilnoj izražajnosti kompozitorovoj.*⁶⁰

Najvjerojatnije je te iste 1920. godine u Hrvatskom glazbenom zavodu u Zagrebu pod dirigentskom palicom Krešimira Baranovića održan i koncert Srpskog pjevačkog društva, na čijem su repertoaru bila djela srpskih (P. Kranjčevića, S. Kristića i M. Milojevića), kao i hrvatskih skladatelja (J. Gotovca i K. Baranovića), a među njima i danas izgubljena Novakova skladba *Zagledana* (sačuvana samo u skici) za ženski zbor uz klavirsku pratnju A. Novaka (v. Prilog 3a, br. 10).

Na koncertu upriličenom 1924. u Hrvatskom glazbenom zavodu zagrebačka je publika imala prilike (ponovno) čuti Novakove solo-pjesme *Zelen jagluk* i *Mjesečinu*, kao i danas izgubljenu (samo u skici sačuvanu) *Uspavanku*, u izvedbi

⁵⁹ Lovro Matačić jedan je od najpoznatijih hrvatskih skladatelja i dirigenata, koji je slavu stekao i u međunarodnim glazbenim krugovima. Marijana Pintar navodi kako je Matačić nastupio prvi put u Zagrebu 1920., kao klavirska pratnja danas zaboravljenoj, rano preminuloj pjevačici Elviri Faller-Jakopović (1898.-1927.), prilikom čega je izveo svoje dvije skladbe (*Noć* i *Ljetna noć*). Usp. Marijana Pintar, Lovro Matačić, *Hrvatski biografski leksikon* (online izdanje), 2016. (<http://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=11933>, pristup: 21. prosinca 2018.). S obzirom na to da su upravo te dvije Matačićeve skladbe navedene i na sačuvanom programu spomenutog koncerta Glazbenog društva intelektualaca iz lipnja 1920., izvjesno je da se radi o istom glazbenom događaju na kojemu je Matačić korepetirao i izvedbama Novakovih solo-pjesama (v. Prilog 3a, br. 9).

⁶⁰ V. bibl. jedinicu br. 8, Prilog 2b.

Maje Strozzi-Pečić (1882.-1962.), čuvene hrvatske operne primadone s uspješnom međunarodnom karijerom, uz klavirsku pratnju njezinog supruga Bele Pečića (1873.-1938.) (v. Prilog 3a, br. 11). Naslov tog koncerta, *Nаша pučka lirika*, povezao je *čitavi program koncerta u jednu stilsku cjelinu*,⁶¹ objedinjenu skladbama autora mlađe ondašnje generacije - A. Dobronića, J. Gotovca, M. Tajčevića i Z. Grgoševića, a dakako i A. Novaka - koji su izvore za svoje stvaralaštvo crpli iz tradicijskih glazbenih idioma. Osim u Zagrebu, duo Strozzi - Pečić predstavio je skladbe mladih hrvatskih autora i *našu pučku liriku* također i u inozemstvu. Naime, sačuvani tiskani program (v. Prilog 3a, br. 12) i dvije kritike (v. Prilog 2b, br. 16 i 17), dostupni u digitalnim izdanjima, svjedoče o koncertu naslova *Slovanska moderna pesem*, održanom u organizaciji Filharmonične družbe u Ljubljani 12. siječnja 1925., na kojem su M. Strozzi-Pečić i Bela Pečić ponovno izveli skladbe *Zelen Jagluk* i *Uspavanku*. Novakove skladbe iz ciklusa *Ašikovanje* predstavili su i na dvama koncertima u Pragu, što je zabilježeno u osvrtima objavljenim u časopisu *Riječ* (v. Prilog 2b, br. 14 i 15), a vjerojatno i na koncertima u Karlovcu te nekim drugim gradovima koje sugerira, iako ih ne precizira, Jakov Gotovac u pismu upućenom Novaku iz Zagreba 16. svibnja 1925. (v. Prilog 4, br. 5). Gotovčevo pismo diskretno ukazuje i na (barem nekadašnju) prijateljsku povezanost A. Novaka s ostalim mladim skladateljima, čija su djela promovirali Maja Strozzi-Pečić i Bela Pečić, ističući kako mu je zasigurno poznato da ga „po čestim koncertima Maje de Strozzi u Zagrebu, Ljubljani, Pragu, Karlovcu itd.“ nisu *nipošto zaboravili*, ali on njih *svojom šutnjom jest*. Indikativno je da se upravo te 1925. godine Novak u potpunosti posvetio karijeri pravnik, nakon čega se njegove skladbe – sudeći po nedostatku izvora koji bi to opovrgnuli – više nisu izvodile ni na domaćim, a kamoli na inozemnim pozornicama, uz izuzetak koncerta Državne muzičke škole u Splitu u lipnju 1946., kada je Novakov *Zelen jagluk* još jednom oživljen u interpretaciji tamošnjih profesorica - Gjorgje Meneghello (mezzosopran) i Estelle Ivić-Kuzmanić (klavir) (v. Prilog 3a, br. 13).

Ambro Novak kao glazbeni publicist i kritičar

Osim što se dakle istaknuo kao violinist, zborovođa i skladatelj, Ambro Novak veoma se mlad prometnuo i u cijenjenog glazbenog pisca, čiji su se tekstovi – kako je istaknuo J. Gotovac u pismu iz Zagreba 16. svibnja 1925. – *uvijek čita[li] sa najvećim interesom među muzičarima*.⁶² Tijekom perioda između 1917. i 1925.

⁶¹ V. bibl. jedinicu br. 13, Prilog 2b.

⁶² V. Prilog 4, br. 5.

Novak je objavio najmanje sedamdeset i četiri članka u relevantnim domaćim časopisima i dnevnim novinama (*Hrvatska njiva, Savremenik, Književni jug, Narodni list, Domovina, Jugoslavenska njiva, Kritika* i *Novo doba*),⁶³ koje bi, kao i u slučaju Novakovih skladbi, bilo nužno detaljnije iščitati, analizirati i valorizirati u okviru zasebnog znanstvenog rada.

Manji dio Novakove bibliografije odnosi se na feljtone, publicirane u *Savremeniku, Hrvatskoj njivi, Književnom jugu, Kritici*, a dijelom i u *Novom dobu*, u kojima se, osim zamjetne razine načitanosti i upoznatosti s povijesnim i suvremenim strujanjima ne samo u glazbenoj, već i likovnoj umjetnosti te književnosti i kritici, jasno nazire i njegovo glazbeno-estetičko opredjeljenje. Primjerice, raspravu o *dekadentnoj* impresionističkoj glazbi, *lijepoj (...) jer tako savršeno interpretira tu našu modernu [bolesnu] bit, stoga ljepota njena ne može da bude drugo nego ljepota bolesti*, završava zaključkom o *zdravoj* budućnosti hrvatske glazbe, koja će izvore crpiti iz *praiskonski djevičanske naše muzikalnosti* kao izraza naroda kojega se nije dotakla bolest današnje kulture.⁶⁴ Novak u svojim feljtonima raspravlja i o suvremenoj glazbenoj kritici (u Italiji) i *psihologiji moderne muzičke harmonije*,⁶⁵ a nerijetko se osvrće na skladateljske prakse inozemnih autora 19. i 20. stoljeća – često onih koji su izvore za svoje stvaralaštvo pronalazili u tradicijskoj glazbi svojih naroda (ruskih, čeških i norveških).⁶⁶ Ne zaobilazi ni domaću glazbenu scenu, gdje posebnu pažnju pridaje svom bliskom prijatelju Jakovu Gotovcu, ističući ga kao primjer *specifično naš[eg] jugoslavensk[og] skladatelj[a] (...), koji je ušao u psihi našeg naroda te ju zdravo i*

⁶³ Dio publiciranih tekstova Ambre Novaka, mahom feljtona i kritika, sačuvan je u njegovoj ostavštini u MHB u obliku isječaka ili separata. S obzirom na to da na većini tih izvora nije bilo zabilježenih bibliografskih podataka, za njihovu identifikaciju bilo je nužno najprije konzultirati *Bibliografiju rasprava i članaka*, sv. 13, str. 560-561 (natuknica „Novak, Ambro“). Ondje je navedeno ukupno trideset Novakovih naslova, od kojih se njih dvadeset nalaze i u njegovoj ostavštini u MHB-u. Međutim, u ostavštini je pohranjeno još trideset i sedam Novakovih isječaka odnosno članaka, koji se ne navode u *Bibliografiji*, a većinom su objavljeni u dnevnom listu *Novo doba* (34). Do podataka o njihovim izdanjima došla sam pretragom digitalnog izdanja tog dnevnika (<http://dalmatica.svkst.hr/?sitetext=368>, pristup: 21. prosinca 2018.), pri tome pronašavši još šest kritika koje nisu navedene u *Bibliografiji*, niti su dijelom Novakove ostavštine. Zaključno, uzme li se u obzir broj Novakovih članaka sačuvanih u fondu (58), dopunjen nedostajućim naslovima poznatih isključivo iz *Bibliografije*, sv. 14 (10) i digitalnih izvora (6), dolazimo do niza od sedamdeset i četiri bibliografske jedinice, predstavljene u Prilogu 2a.

⁶⁴ V. bibl. jedinicu br. 6, Prilog 2a.

⁶⁵ V. bibl. jedinice br. 9 i 22, Prilog 2a.

⁶⁶ V. npr. bibl. jedinice br. 1, 5, 28 i 32.

nepatvoreno osjetio.⁶⁷ Govoreći o kontekstu u kojemu je Gotovac stvarao, Novak izražava svoje mišljenje o stanju suvremene domaće glazbe, koja bi se trebala odmaknuti od *stranih utjecaja*, poglavito germanskih, *prejakih i kod naših prokušanih skladatelja*,⁶⁸ i jasno zagovara ideju stvaranja *našeg muzičkog tipa*, odnosno novog nacionalnog smjera u glazbi.

Veći dio Novakove bibliografije odnosi se na kritike koncerata koje je posjećivao u Zadru (1918.), Zagrebu (1920.) te u ponajviše Splitu (1922.-1925.). Naime, nakon (barem) dviju kritika koje je na koncu svog gimnazijskog obrazovanja objavio u zadarskom *Narodnom listu* (v. Prilog 2a, br. 10 i 11), Novak je zatim za vrijeme svog studija u Zagrebu 1920. popratio najmanje deset koncerata (uglavnom vokalnih i instrumentalnih solista ili pak pjevačkih društava, poput „Balkana“, „Lisinskog“ i „Kola“) za (više)tjednike *Domovina* i *Jugoslavenska njiva* (br. 12-21), da bi na koncu dobio angažman u Splitu, kao redoviti kritičar dnevnog lista *Novo doba* (gdje se potpisivao inicijalima -*avn*). Unutar razdoblja uokvirenog krajem njegova fakultetskog obrazovanja (1922.) i početkom sudačkog angažmana u Sinju (1925.), Novak je za *Novo doba* napisao (najmanje) pedeset i dva članka (v. Prilog 2a, br. 23-74), uglavnom kritičkih osvrtu na aktualna glazbena zbivanja u splitskom Narodnom kazalištu - solističke recitale, izvedbe pjevačkih društava i raznih komornih sastava, gostovanja baletnih i opernih ansambala i dr.

Bilo da u svojim tekstovima donosi opservacije o (izvedenom) repertoaru ili skladateljima bečke klasike, talijanskog opernog verizma, ruskog baleta, impresionizma ili pak glazbe nacionalnog smjera, Novak se iskazuje - za tako mladog čovjeka - nevjerojatnom erudicijom i argumentiranim promišljanjem, koje je gradio iščitavanjem domaće i strane literature iz područja povijesti glazbe, kritike i estetike, ali i književnosti te (povijesti) umjetnosti. Jedan mali dokaz tomu sačuvan je i u formi bilježnice u kojoj je na hrvatskom, talijanskom ili njemačkom jeziku - ovisno o jeziku izvornika koji je konzultirao - bilježio citate i ključne spoznaje iz pročitane literature (iz dvadeset i pet različitih djela),⁶⁹ radeći na obogaćivanju znanja koje je mogao potom primijeniti i u pisanju svojih feljtona i kritika.

Umjesto zaključka

U posljednjem sačuvanom pismu upućenom A. Novaku 16. svibnja 1925.

⁶⁷ V. bibl. jedinicu br. 7, Prilog 2a, str. 158.

⁶⁸ *Ibid.*

⁶⁹ V. fusnotu br. 21.

(v. Prilog 4, br. 5) J. Gotovac - pišući u prvom licu množine, vjerojatno u svoje ime te u ime ostalih glazbenika s kojima se A. Novak svojedobno družio, danas dobro znanih imena iz povijesti hrvatske glazbe (K. Baranović, A. Dobronić, Z. Grgošević, M. Tajčević i dr.) - navodi kako su *sa mnogo boli* prihvatili vijest da je *imenovan sudcem i (...) premješten u Sinj*. Tim riječima Gotovac je zapravo navijestio Novakov potpuni odmak od domaće glazbene scene do kojeg je došlo te iste 1925. godine, nakon koje se njegovo ime više ne nalazi otisnuto u programima koncerata, niti potpisano ispod glazbenih feljtona i kritika u dnevniku *Novo doba*, za koji je redovito pisao od 1922. Potpuno se posvetivši gradnji karijeri u pravosuđu, najprije u Sinju, a potom u Splitu i Beogradu, Novak se, kako svjedoče sačuvani izvori, tek nakon više od dvaju desetljeća ponovno uključuje u javni glazbeni život poslijeratnog Splita, prvenstveno kao tajnik Opere Narodnog kazališta (od 1945.), gdje je (najmanje) jednom prigodom 1946. nastupio i kao član simfonijskog orkestra te kuće (izvodeći dionicu prve violine), a iste se godine na repertoaru jednog splitskog koncerta ponovno našla i njegova najpoznatija skladba *Zelen jagluk*. Međutim, Novakov povrat u svijet glazbe bio je kratkog daha, budući da je život skončao već iduće 1947. godine, ostavši do danas potpuno zaboravljen kao glazbenik, glazbeni pisac, pravnik i intelektualac.

Kako se pokušalo prikazati kroz prethodna poglavlja, Novak se (prvenstveno) tijekom razdoblja svoje mladosti iskazao kao talentiran i vrstan glazbenik, skladatelj i glazbeni pisac, čije je ime stoga nužno otrgnuti zaboravu i ustupiti mu zasluženno mjesto u kulturno-povijesnoj memoriji lokalne zajednice (hvarske, kao i splitske), ali i u okviru suvremenog znanstvenog (muzikološkog) diskursa. Novakovo ponovno „oživotvorenje“ u povodu 120. obljetnice njegova rođenja nastojalo se dijelom potaknuti ovim radom, koji za sobom dakako ostavlja izvjesne praznine u slici njegove biografije i djelovanja u različitim aspektima glazbe. Njih bi svakako valjalo popuniti u nekim od budućih istraživanja, kojima bi se dodatno rasvijetlila i valorizirala Novakova (glazbena) ostavština, ali i otvorio put ka suvremenim izvedbama njegovih djela.

Popis ostavštine Ambre Novaka u Muzeju hvarske baštine⁷⁰

(Prilozi 1-4)

PRILOG 1A: Skladbe Ambre Novaka

I. Klavirske minijature

1. *Suton* (= *Sutonski glasi*) (2 autografa, 15. 7. 1916.)
2. *Stimmung* (2 au., 28. - 29. 1. 1917.)
3. *Narodna pjesma* (au., 6.- 8. 3. 1917.)
4. *Jogunasto* (= *Jogunica*) (au., oko 1917.; nekompletan zapis)
5. *Frule* (au., ?1917.-1920.?.; nekompl.)
6. *Balada* (= *Proljetna balada*) (2 au.; 1920?; nekompl.)

Ciklus „Morceaux exotiques“

7. *Scherzando*, br. 1 (au., 1920?)
8. *Alla zampogna*, br. 2 (au., 1920?)
9. *Ples* (au.; 1920?; nekompl.)
10. *Ditiramb* (au.; 1920?; nekompl.)

II. Solo-pjesme (za glas i klavir)

11. *Pjesma sa stepe* (au., 1. 3. 1917.)
12. *Tri lađe* (au., oko 1917.; nekompl.)
13. *Junak Janko* (au., 11. 4. 1917.)
14. *Ruža i leptir* (au., oko 1917.)
15. *Hajde dušo...* (au., ?1917.-1920?)

Ciklus „Ašikovanje“

16. *Mjesečina*, br. 1 [2 au., 1919. (1 au.); rev. 1921? (1 au.)]
17. *Na večer*, br. 2 (au., 1919?)
18. *Jadovanje*, br. 3 (au., 1919?; nekompl.)
19. *Zgoda*, br. 4 (au., 1919?)
20. *Niz vodu*, br. 5 (au., 1919?)
21. *Zelen jagluk*, br. 6 [3 au., 1919? (2 au.), rev. 1921. (1 au.)]
22. *Grad se beli*, br. 1 (au., oko 1917.)
23. *Švel šivala lepa Katalena*, br. 3 (au., oko 1917.)

⁷⁰ Dopunjen jedinicama otkrivenim konzultiranjem drugih (referentnih ili digitalnih) izdanja/ izvora.

Ciklus pjesama na stihove Gustava Krkleca)

24. *Umire bledo dete*, Au? (au., Zadar, 1922.)

25. *Pesma Mariji* (au., 1922?)

26. *Put kroz noć* (au., 1922?; nekompl.)

27. *Ruke* (au., 1922?; nekompl.)

III. Zborske popijevke

28. *Noćna jadikovka iz Bosne* (au., preradba skladbe za glas i klavir *Svu noć mi soko...* Bogomira Kačerovskog – br. 1 iz njegova ciklusa *Bosanske sevdalinke*)

29. *Jadovanka*, za četveroglasni ženski zbor (au., 22. 4. 1917.)

30. *Magla se kadi* (au., 1.6.1917., nekompl.)

IV. Stavak za gudački kvartet

31. *U noći / štimung* – slika za gudački kvartet (au., 17. 10. 1917.)

PRILOG 1B: Ostale skladbe u ostavštini A. N.

ANONYMI: Četiri pjesme popularnog karaktera (šlager, dionica za glas): *Violeta / tango*, *Ti pi tin*, *Doviđenja*, *Ej devojko reci* (autor rukopisa nepoznat, oko 1920.)

PRILOG 2A: Bibliografija A. N.⁷¹

Hrvatska njiva (1917., 1918.)

1. Eduard Grieg, 1/46, 29. 12. 1917., 763-766. (*BLZ/13*, *OAN*)

2. Z. Špoljar: Hrvatske pučke popijevke, 2/7, 16. 2. 1918., 118-119. (*BLZ/13*, *OAN*)

3. Iz povijesti umjetne popijevke, 2/29, 1918., 499-501. (*BLZ/13*)

4. [Vitezlava Novaka balada „Huda sreća“ za mješoviti zbor uz četveroručnu glasovirsku pratnju (Prigodom njene izvedbe na „slavenskoj glazb. večeri“, *Hrvatska njiva?*, datum nepoznat]. (*OAN*)

Savremenik (1917., 1918., 1920.)

5. Češki skladatelji u obradi pučke popijevke, 1917., 319-322. (*BLZ/13*)

6. O impresionističkoj muzikalnosti, 5-7, (svibanj – srpanj) 1918., 254-259. (*BLZ/13*, *OAN*)

7. Jedan naš novi muzičar, 1/5, 1920., 158-159. (*BLZ/13*)

8. Iz naše opere, 1/6, 1920., 190. (*BLZ/13*)

⁷¹ V. pojašnjenja kratica u fusnoti br. 16.

Književni jug (1918.)

9. Psihologija moderne muzičke harmonije, 1/II-5, 1918., 180-183. (BLZ/13)

Narodni list (1918.)

10. Koncert Edvige pl. Stermich-Debicka, 57, 1918., 33. (BLZ/13, OAN)
11. Dva koncerta Olge Bor-Valouskove i Jaroslava Jeremiáša, 57, 1918., 30. (BLZ/13)

Domovina (1920.)

12. Srpska crkvena muzika. (Koncerat Lisinskog), 1/78, 1920. (BLZ/13)
13. Česka muzika (Koncerat „Lisinskog“ – 9.11.), 25. 3. 1920. (BLZ/13, OAN)
14. Koncerat „Balkana“ (Prigodom proslave 15-godišnjice 6.IV.), 1/82, 1920., 1. (BLZ/13, OAN)
15. Koncerat Skupjevski Sandoven (7. juna 1920.), 11. 6. 1920. (OAN)
16. „Boris Godunov“ (Gostovanje Skupjevski-Sadoven 18.VI.), 21. 6. 1920. (OAN)
17. „Traviata“ (Nastup novoangažovanog baritona gosp. Bragina 27. VIII. 1920.), 29. 8. 1920. (OAN)

Jugoslavenska obnova – Njiva (1920.)

18. Dvije intimne večeri savremene češke klavirske muzike, 4/11, 30. 4. 1920., 245-246. (BLZ/13, OAN)
19. Koncerat Kola, 4/19, 1920., 433-435. (BLZ/13)
20. Njena pastorka (Jenufa), 4/22, 17. 7. 1920., 496-498. (BLZ/13, OAN)
21. Koncerat čeliste Tkalčića, [nepoznati podaci o broju i datumu izdanja] (OAN)

Kritika (1921.)

22. Savremena muzička kritika u Italiji i Gianotto Bastianelli, 2/9-10, 1921., 361-367. (BLZ/13)

Novo doba (1922., 1923., 1924., 1925.)

23. Iz naše najmlađe muzičke generacije: Jakov Gotovac (prigodom izdanja njegovih kompozicija), 5/290, 21. 12. 1922., 2-3. (BLZ/13, OAN)
24. Stevan Mokranjac: Prigodom svečanog prenosa njegovih kostiju u Beo-

grad, 6/234, 10. 10. 1923., 2. (BLZ/13, OAN)

25. „Tri djevojčice“ (Premiera 25. oktobra), 6/249, 27. 10. 1923., 2. (OAN)

26. Čajkovski: Evgenije Onjegin (Premiera 17. novembra), 6/267, 19. 11. 1923., 2-3. (OAN)

27. Dobrotvorni koncerat odbora „Charitas“, 6/285, 13. 12. 1923., 3. (OAN)

28. Muzika petorice (Pred ruskim koncertom „Guslara“), 7/2, 4. 1. 1924., 2-3. (DI)

29. Rusko veče „Guslara“ (4. januara), 7/4, 06. 1. 1924., 4. (DI)

30. Koncert „Zvonimira“, 7/20, 25. 01. 1924, 5. (OAN)

31. „Traviata“ (Premijera 24. januara 1924.), 7/21, 26. 1. 1924., 2-3. (BLZ/13, OAN)

32. Značenje Smetane i njegove muzike, 7/53, 4. 3. 1924, 2-3. (BLZ/13, OAN)

33. Proslava Smetanine stogodišnjice u našem pozorištu: „Prodana nevjesta“ (Premiera 26. marta), 7/74, 29. 3. 1924., 2-3. (BLZ/13, OAN)

34. [Stogodišnjica Smetane]: Svečani koncert Filharmonije i Zvonimira, 7, (ožujak?) 1924. (OAN)

35. „Guslarov“ duhovni koncert, 7/88, 13. 4. 1924., 4. (OAN)

36. Mascagni: Cavalleria rusticana (Premiera 23. aprila), 7/97, 25. 4. 1924., 4. (BLZ/13, OAN)

37. Koncert zagrebačkog „Kola“, 7/100, 29. 4. 1924., 2-3. (BLZ/13, OAN)

38. Gostovanje g. ce Cvijete Cindro u „Traviati“, 7/103, 3. 5. 1924., 5. (OAN)

39. Svečani koncerat „Guslara“. S. Haydn: Stvaranje svijeta, 7/104, 4. 5. 1924., 4. (OAN)

40. Koncerat „Stankovića“, *Novo doba*, 7/111, 13. 5. 1924., 2. (BLZ/13, OAN)

41. „Evgenij Onjegin“ (Jubilarno gostovanje Marka Vuškovića), 7/119, 22. 5. 1924., 4. (DI)

42. „Traviata“ (Drugo gostovanje Marka Vuškovića), 7/122, 24. 5. 1924., 4. (OAN)

43. „Cavalleria rusticana“ (Gostovanje gđe. Vike Čaleta), 7, [između 2.6. i 12.8.] 1924., 4. (OAN)

44. „La Boheme“ (Gdja. Sofija Davidova u ulozi Mimi), 7, [2.6.-12.8.] 1924., 4. (OAN)

45. „Evgenij Onjegin“ (Drugo gostovanje gdje Čalete), 7/135, [2.6.-12.8.] 1924., 4. (OAN)

46. Koncert violiniste V. Jecića, *Novo doba*, 7/135, [2.6.-12.8.] 1924., 4. (BLZ/13, OAN)
47. Opera i balet (Pred gostovanje baleta zagreb. Nar. Pozorišta), [2.6.-12.8.] 1924., 4. (OAN)
48. Jubilarni koncert (G. D. „Guslar“), 6, [2.6.-12.8.] 1924. (OAN)
49. Koncert Josipa Rijavca, 7/265, 13. 11. 1924., 4. (BLZ/13, OAN)
50. Giacomo Puccini, 7/286, 7. 12. 1924., 2-3. (OAN)
51. Giacomo Puccini – Konac, 7/287, 10. 12. 1924., 2-3. (OAN)
52. Koncert Roberta Primožića, 7/287, 10. 12. 1924., 4. (OAN)
53. Koncert Pavla Holodkova, 7/278, 23. 12. 1924., 4. (OAN)
54. Jedan jubilej. Josip Hatze: Nekoliko riječi o značenju njegova kompozitorskog rada, 8/8, 11. 1. 1925., 4. (BLZ/13, OAN)
55. Prvo baletno veče, 8/12, 16. 1. 1925., 4. (OAN)
56. Drugo baletno veče, 8/13, 17. 1. 1925., 4. (OAN)
57. Koncert L. Thomas Koffmana i Josefina Koffman-Brunner, 8/51, 1. 3. 1925., 4. (DI)
58. Prvo intimno muzičko veče gdje. M. Mayer-Žeželj i gce P. Pavičić: I. kontrapunktistički stil – Polifoničari. (Corelli – Händel), 8/55, 6. 3. 1925., 4. (OAN)
59. Koncert Josipa Čovića (5.3.1925), 8/56, 7. 3. 1925., 4. (OAN)
60. Koncert Sv. Cecilije, 7/69, ožujak 1925., 3. (BLZ/13)
61. Koncert Mate Čulić Dragun, 8/84, 9. 4. 1925., 4. (OAN)
62. Jakov Gotovac i njegove „Kolede“ (Pred njegovo kompozicijono veče), 8/108, 9. 5. 1925., 2-3. (BLZ/13, OAN)
63. Kompozicijono veče Jakova Gotovca, 8/110, 12. 5. 1925., 2-3. (BLZ/13, OAN)
64. [Gostovanje zagrebačke opere] G. Puccini: Tosca, 8/113, 15. 5. 1925., 4. (OAN)
65. [Gostovanje zagrebačke opere] P. S. Čajkovski: „Pikova dama“, 8/114, 16. 5. 1925., 4. (OAN)
66. [Gostovanje zagrebačke opere] G. Bizet: „Carmen“, 8/115, 17. 5. 1925., 4. (OAN)
67. Gostovanje zagrebačke opere. R. Leoncavallo: „Pagliacci“. Baleti: Borodin: Polovječki plesovi iz „Kneza Igora“, Delibes: „Kopelija“, Balakiriev: „Tarama“, 8/116, 19. 5. 1925., 4. (OAN)
68. V. Intimno muzičko veče g.đe Žeželj i g.đice Pavičić. Romantici, 8/116, 19. 5. 1925., 4. (OAN)

69. [Gostovanje zagrebačke opere] N. R. Korsakov: „Carska nevjesta“, L. Delibes: „Lakme“, 8/117, 20. 5. 1925., 4. (OAN)

70. Gostovanje zagrebačke opere: K. Baranović: „Licitarsko srce“. N. Rimski Korsakov: „Šeherezada“, 8/118, 21. 5. 1925., 4. (OAN)

71. [Gostovanje zagrebačke opere] G. Rossini: „Seviljski brijač“, J. Massenet: „Manon“, 8/119, 23. 5. 1925., 4. (OAN)

72. [Gostovanje zagrebačke opere] G. Verdi: Aida, 8/120, 24. 5. 1925., 4. (DI)

73. [Gostovanje zagrebačke opere] G. Puccini: „La boheme“, J. Offenbach „Hoffmanove priče“, 8/121, 26. 5. 1925., 4. (OAN)

74. Koncert Čulić – Radica, 8/271, 3. 11. 1925., 4. (DI)

PRILOG 2B: Članci u kojima je zastupljen A. N.⁷²

- kao violinist:

1. Silvije Alfirević, Veliki koncert, *Narodni list*, 37, [1917]. (OAN)

2. [S. n.], [Osvrt na „Veliki koncerat“ 5. 5. 1917.]: [s. n.], svibanj, 1917. (OAN)

3. [S. n.], Hrvatska čitaonica: Zabavno veče, *Narodni list*, 10. 4. 1918. (OAN)

- kao skladatelj:

4. [S. n.], Koncert „Glazbenog društva intelektualaca“, *Riječ SHS*, 9. 6. 1920. (OAN)

5. V. D., Koncert Glazbenog društva intelektualaca, *Hrvat*, 9. 6. 1920. (OAN)

6. [S. n.], Koncerat „Glazbenog društva intelektualaca“ (8. VI.), [nedostaju podaci o izdanju], 10. 6. 1920. (OAN)

7. Z. V. T., Feuilleton – Konzerte, *Agramer Tagblatt*, 10. 6. 1920. (OAN)

8. Z. G., Koncerat „Glazbenog društva intelektualaca“ u Zagrebu (8. VI. 1920.), *Obzor*, 11. 6. 1920. (OAN)

9. Stjepko Ilijić, Slavlje naše narodne lirike u Zagrebačkom glazbenom zavodu, *Hrvatski list*, 5/68, 1924., 2-3. (BLZ/14)

10. Kazimir Krenedić, Naša pučka lirika, *Riječ*, 5 (6!)/63, 1924., 3. (BLZ/14)

11. [S. n.], „Unsere Volkslyrik“ – das I. Konzert des Musikverbandes, *Agramer Tagblatt*, [1924.]. (OAN)

12. M. G., I. Koncert Jugosl. Udruženja Glazbenika, *Novosti*, br. ?, [1924.].

⁷² V. pojašnjenja kratica u fusnoti br. 16.

(OAN)

13. Lujo Šafranek Kavić, [Iz glazbenog svijeta. Koncerti], *Obzor*, br. ?, ožujak 1924. (OAN)

14. Božo Lovrić, Treći jugoslavenski koncert u Pragu, *Riječ*, 7/73, 1925. (OAN)

15. Božo Lovrić, Četvrti jugoslavenski koncert, *Riječ*, 7/86, 1925, 7-8. (BLZ/14)

16. [S. n.], I. abonentski koncert Filharmonične družbe v Ljubljani. Slovenska moderna pesem, izvajala gd. Maja de Strozzi in g. Bela Pečić, *Jutro*, 6/10, 1925., 3. (DI)

17. Emil Jurišić, I. abonentski koncert Filharmonične družbe, *Slovenski narod*, 58/10, 1925., 3. (DI)

PRILOG 3A: Programi koncerata na kojima je sudjelovao A. N.⁷³

- kao violinist:

1. Veliki koncert na korist prehrane siromašne djece

5. svibnja 1917., Zadar, Dvorana Narodne čitaonice

Izvođači: I. Batistić (tenor), E. Grisogono (klavir), M. Rumpel (sopran), I. Miličević (alt), A. Novak (violina), F. Lederer (klavir, zborovođa), A. Dobronić (klavir, zborovođa), A. Zanella (klavir), gudački kvartet: A. Novak (violina I), B. Nardini (violina II), F. Foretić (viola), J. Frauwailnerom (violončelo); zborovi (ženski, muški, mješoviti)

Program: J. Hatze, A. Rubinstein, F. Chopin, J. Zarębski, M. Musorgsky, A. Grečaninov, B. Smetana (arija iz 1. čina opere *Dalibor*, JB 1:101), A. Borodin (*Notturmo*, 3. stavak iz Gudačkog kvarteta br. 2), P. I. Čajkovski (*Andante cantabile*, 2. stavak iz Gudačkog kvarteta br. 1, op. 11), V. Novak

2. **Zabavno veče (u korist siromašne djece)**, organizira Dobrotvorno društvo hrvatskih gospođa i Hrvatska čitaonica u Zadru

4. travnja 1918., Zadar, Hrvatska čitaonica

Izvođači: A. Novak (violina), O. Javor (klavir), I. Batistić (tenor), F. Lederer (klavir; zborovođa), I. Miličević, zborovi (ženski, mješoviti)

Program: H. Wieniawski (*Chanson Polonaise*, br. 1 iz op. 12), B. Bersa, S.

⁷³ U Prilogu 3a pod br. 1-8 podcrtani su skladatelji, odnosno skladbe koje je izvodio A. Novak kao violinist ili zborovođa (često u sastavu s drugim glazbenicima, također podcrtanih imena). Pod br. 9-13 su pak na isti način istaknuta i Novakova izvedena djela, tj. njihovi interpreti.

Grančarić, A. Albini, I. Kristić, P. I. Čajkovski, F. Chopin, F. Lederer

3. **Zabavno veče (u korist siromašne djece)**, organizira Dobrotvorno društvo hrvatskih gospođa i Hrvatska čitaonica u Zadru

10. travnja 1918., Zadar, Hrvatska čitaonica

Izvođači: A. Novak (violina), O. Javor (klavir), D. Vukić (glas), R. Ivačić (klavir), I. Batistić (tenor), F. Lederer (klavir; zborovođa), I. Miličević (sopran), zborovi (ženski, mješoviti)

Program: bosanske sevdalinke, B. Smetana (*Sa zavičaja [Z domoviny]*, JB 1:118), češke narodne popijevke, A. Albini, A. Rubinstein, P. I. Čajkovski, F. Chopin, F. Lederer

4. **Veče romantične muzike Thérèse Lérooux-Dogša i Ambra Novaka, uz sudjelovanje pijaniste Zlatka Grgoševića**

Oko 1919., Sisak (?)

Izvođači: Thérèse Lérooux-Dogša (sopran), A. Novak (violina), Z. Grgošević (klavir)

Program: G. Albini, H. Vieuxtemps (*Ballade*), F. Drdla (*Serenada* br. 1, „Kubelik-Serenade“), J. Hatze, B. Godard (*Berceuse*, [iz op. 11]), J. Brahms (*Mađarski ples*, br. 5), F. Chopin, E. Grieg, A. Dvořák, J. Pavčić, A. Thomas, E. Lalo, A. Dvořák – J. Kreisler

5. **I. simfonijski koncert**

29. siječnja 1946., Split, Narodno kazalište

Izvođači: Orkestar Narodnog kazališta (A. Novak: orkestralna dionica 1. violine) i Doma Jugoslavenske mornarice, M. Đuranec (solist), S. Bombardelli (dirigent)

Program: B. Smetana (uvertira iz opere *Libuše*, JB 1: 102), J. Haydn (*Simfonija* br. 104, „Londonska“), G. Bizet (*L' Arlésienne*, simfonijska suita br. 1 ili 2), P. Mascagni (*Preludij i Siciliana* i *Simfonijski intermezzo* iz opere *Cavalleria rusticana*), S. Bombardelli (*Dva balkanska kola*)

- kao violinist i zborovođa:

6. **Koncert u proslavu krsnog imena Njegovog Veličan. Petra I.**, organizira Jugoslavensko akademsko kolo u Zadru

14. prosinca 1918., Zadar, Dvorana Jugoslavenske čitaonice

Izvođači: E. Herdege (sopran), O. Javor (klavir), gudački kvartet: A. Novak

(1. violina), A. Žeželj (2. violina), K. Tocilj (viola), J. Kamenarović (violončelo), F. Lederer i A. Novak (zborovođe), zborovi (muški i ženski)

Program: B. Smetana, A. Dvořák (Gudački kvartet br. 12, op. 96 – „Američki“; 1. i 4. stavak; Moravski dvopjevi za ženski zbor), A. Rubinstein, Z. Špoljar (Travo zelena i Momče mi progje kroz selo za muški zbor, iz zbirke Hrvatske pučke popijevke), H. Wieniawski, A. Zagorac, P. Konjović

7. Koncert povodom obljetnice dvadeset i pete godišnjice društvenog rada Dobrotvorne zadruge Srpkinja u Zadru

1. ožujka 1919., Zadar, Dvorana Jugoslavenske čitaonice

Izvođači: D. Vukić (glas), O. Javor (klavir), M. Rumpel (sopran), gudački kvartet: A. Novak (1. violina), A. Žeželj (2. violina), K. Tocilj (viola), J. Kamenarović (violončelo), zborovi (ženski, mješoviti), F. Lederer i A. Novak (zborovođe)

Program: S. Mokranjac (Kozar, Bolno čedo), J. Haydn (Gudački kvartet br. 2, op. 76), C. Debussy, E. MacDowell, G. Bizet

8. Jadransko veče u Karlovcu

Oko 1919?, Karlovac

Izvođači: [?] Stipanović (sopran), I. Banjanin (klavir), A. Novak (violina; zborovođa), F. Neralić (bariton), mještoviti zbor

Program: I. Zajc (Momče i ptičica, Primorska slika), G. Puccini, J. Hatze, P. Konjović, F. Drdla (Serenada br. 2), B. Godard (Berceuse, [iz op. 11])

- kao skladatelj:

9. Koncert Glazbenog društva intelektualaca u Zagrebu, uz sudjelovanje Elvire Faller-Jakopović i Josipa Rijavca

8. lipnja 1920., Zagreb, Velika dvorana Hrvatskog konzervatorija

Izvođači: E. Faller-Jakopović (sopran), L. Matačić (klavir), J. Rijavec (tenor), E. Marsić, zbor Glazbenog društva intelektualaca

Program: F. Lhotka, L. Matačić, A. Novak (solo pjesme Mjesečina i Zelen jagluk iz ciklusa Ašikovanje), R. Matz, P. Markovac, J. Gotovac, A. Dobronić

10. Koncert Srpskog pjevačkog društva u Zagrebu

Oko 1920., Zagreb, Hrvatski glazbeni zavod

Izvođači: Srpsko pjevačko društvo, G. Vuković (klavir), K. Baranović (zborovođa)

Program: P. Kranjčević, J. Gotovac, A. Novak (zborna popijevka Zagledana), S. Kristić, M. Milojević, K. Baranović

11. **Naša pučka lirika: Koncert Strozzi-Pečić** (Jugoslavensko udruženje glazbenika u Zagrebu)

13. ožujka 1924., Zagreb, Hrvatski glazbeni zavod

Izvođači: Maja Strozzi-Pečić (sopran), Bela Pečić (klavir)

Program: A. Dobronić, A. Novak (solo pjesme: *Mjesečina, Zelen jagluk i Uspavanka*), J. Gotovac, M. Tajčević, Z. Grgošević

12. **I koncert: Slovanska moderna pesem** (Filharmonična družba v Ljubljani)

12. siječnja 1925., Ljubljana, Filharmonična dvorana

Izvođači: Maja Strozzi-Pečić (sopran), Bela Pečić (klavir)

Program: A. Novak (solo pjesme: *Zelen jagluk i Uspavanka*), M. Tajčević, J. Gotovac, Z. Grgošević, I. Stravinski

Program nije sačuvan u ostavštini A. Novaka. Izvor: Digitalna knjižnica Slovenije:

<http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-R2CPCGNT/f7222b6b-a1d8-4cd2-a355-173fe95e4d0d/PDF>

(pristup 21. prosinca 2018.)

13. **Koncerat (Državna srednja muzička škola u Splitu)**

24. lipnja 1946., Split, Dvorana Muzičke škole

Izvođači: G. Meneghello (mezzosopran), E. Ivić-Kuzmanić (klavir) (nastavnice)

Program: C: Monteverdi, G. Martini, G. Paisiello, L. van Beethoven, A. Grečaninov, N. Čerepnin, B. Bersa, A. Novak (solo pjesma *Zelen jagluk*), J. Gotovac, G. Verdi

PRILOG 3B: Programi ostalih koncerata

1. Kompozicijska večer Petra Konjovića, 3. ožujka 1917., Zagreb, Koncertna dvorana Hrvatskog konzervatorija

2. K. Strauss: *Šišmiš*, 21. studenog 1945., Split, Narodno kazalište

3. P. Mascagni: *Cavalleria rusticana*, 24. veljače 1946., Split, Narodno kazalište

4. I. Tijardović: *Mala Floramye*, 21. travnja 1946., Split, Narodno kazalište

5. R. Leoncavallo: *Pagliacci*, 22. svibnja 1946., Split, Narodno kazalište

6. B. Smetana: *Prodana nevjesta*, [datum održavanja nepoznat, sezona 1946./1947.], Split, Narodno kazalište
7. B. Asafjev: *Bahčisarajski fontan*, [datum održavanja nepoznat, sezona 1946./1947.?], Split, Narodno kazalište
8. G. Bizet: *Carmen* [datum održavanja nepoznat, sezona 1946./1947.?], Split, Narodno kazalište
9. G. Verdi: *Traviata*, [datum održavanja nepoznat, sezona 1946./1947.?], Split, Narodno kazalište

PRILOG 4: Pisma Jakova Gotovca

1. Pismo J. Gotovca iz Splita, 29. srpnja 1920.

Dragi Ambro!

Hoću da nastavim s tobom ove pismene razgovore, jer me to silno veseli. Jučer sam primio prospekt Státní konservatoř hudební [u dramaturká] v Praze: Po prospektu izgleda, da bih mogao ući u „[mistrovsku] školu pro skladbu“ prof. Vítězslava Nováka.

Zahtevi prijavnih ispita su ovi: Znanje o teoretskim disciplinama, harmonija, kontrapunkt i nauka o instrumentima, ogled vlastitih skladbi. Trajanje nauka nije vremenom ograničeno, traje pak najmanje jednu godinu. Glavni predmet je [nečitak tekst] i estetika glazbe. Od ostalih predmeta može si slušač dati (za „mistrovsku školu“) 1000 čeških kruna, osim ostalih taksa (upis 8K, indeks 2K, biljeg 2K). Da se bude primljen treba napraviti molbu uz priloženi domovni i krstni list i zadnju školsku svjedočbu. Prijamni ispiti su u septembru (taksa 10K). Kako vidiš nije baš najstrože. Ako ne budem primljen u mistrovsku školu ići ću u treću ili četvrtu (zadnju) godinu „škola pro skladbu a dirigování“.

Treba se spremati na ozbiljni rad u pragu i dobro zasukati rukave. – Što je od Zlatka, zašto se ne javlja?

Pozdrav svim našima, a tebi bratski celovi od tvog Jakova

P. S. Sada študiram neke strane partiture od:

Bizet: Carmen

Verdi: Falstaff

Mahler: Das Lied [von] der Erde

2. Pismo J. Gotovca iz Splita, 9. kolovoza 1920.

(objavljeno u: Šimun Jurišić, Jakov Gotovac i Split, *Crkva u svijetu*, 29/3, 1994., 324-325.)

Preleni Ambro!

Da ti pravo kažem veoma me žalosti pojava kod tebe, što nisi našao shodnim da na moja poslednja dva, tri pisma odgovoriš. Ti znaš, da si ti moj jedini duševni drug, pak kad nam nije moguće da fizički skupa drugujemo, a ono nastojmo barem (koliko je moguće) sredstvima ministra Drinkovića, tj. preko pošte. "Nihil novi sub sole" tj. ništa se nije dogodilo, jer šta hoćeš brate i pobrate, da se dogodi, kad sunce lepo sije, more se lelije, vino se pije, ljubav se smije itd. (neka nastavi Paitoni ...)

Ipak jedna novost: Ja ti idem definitivno u Beč. Našao sam nekakvog mecenu u osobi Milana Obuljana, vlasnika "Edition Slave". Idem na bečki konzervatorij i ujedno kao nekavi muzički referent njegovog nakladnog zavoda. Imat ću pristojnu plaću i razne "Freikarte" za teatar i koncerte. I tako ti moja muzička karijera počinje u Beču (samo da ne dospije u [tekst nečitak]). Sem toga aranžirat ćemo koncerte sa orkestrom itd. itd.

Ovih dana sam proštudirao "klavieraussug" i orkestralnu partituru Debussyeve opere "Pelléas et Mélisande"; moram ti priznati da mi je uz sve opravdane teorije impresionizma ostavila veoma hladni dojam. Ženijalnost i savremenost tog dela je velika, ali moramo ga se čuvati kao slatkog otrova za razvoj naše muzike.

Prilazem ti program i moju kritiku koncerta srpskog tenoriste Mijatovića, to je "vaistinu" umetnik iako ga je svetski forum (London, Pariz itd.) malo učinio konvencionalnim. Prekosutra pleše Renata pl. Miletić uz sudelovanje pianiste Gruss-Katkića; na programu su i tri tačke iz Debussyeve suite "Children's lower". U nakladi "Edition Slave" početi će da izlazi: Zborna biblioteka glazbenog društva "Guslar" u Splitu. Prvi svezak je: Josip Hatze: Jugoslavenske narodne pesme za mešoviti hor; a drugi svezak moja: Dva scherza. Oprema će biti lepa a tiskati ćemo i dionice.

Uveren sam, daje i tebi dosta čitat, a kamo li meni pisat, pak te najprijateljskije pozdravljam, nadom da titulus i uvod mog pisma neće biti opravdan.

Zdravstvuj tvom Jakovu

3. Pismo J. Gotovca iz Beča, 8. siječnja 1921.

(objavljeno u: Šimun Jurišić, Jakov Gotovac i Split, 325; nedostaje u Novakovoj ostavštini)

Dragi Ambro!

Napokon danas dobih odgovor od tebe u pismu od 29/XII minuvše godine. Nastojati ću da ti odgovorim na sve.

Ja učim na Staat-Akademiji für Musik und darstellende Kunst kontrapunkt kod poznatog njemačkog lieder-komponiste Josefa Marxa a tek dogodine ću ući u Kapellemeisterschule.. Direktor Löwe je rekao o meni: „Der junge kann viel, aber noch nicht alles.“; dakle treba pretrčati nekoliko tuceta „fuga“. (Dobru zabavu jin želim!)

Kod „E. S.“ imam dosta posla, a plaća mi je 4000 a. k. i 1000 a. k. mogu mjesečno naručiti muzikalija na račun Obuljena.

Naravski da tvoje stvari dolaze u tisak, ali honorar je za sve komponiste bez razlike 15% od prodajne cijene pojedine kompozicije. Tvoj ću zbor preraditi čim dobijem malo slobodnog vremena, a za sada bih te molio da mi pošalješ tu tvoju novu „Uspavanku“ i one prve pjesme „Ašikovanja“, ali ne sve nego one najbolje. Tvoje ženske zborove zatražio sam od Baranovića, da mi ih pošalje.

Nakon toga pošalji mi „Baladu“ (sa kopertinom) i napravi kakovu laku klavirsku stvar. Malo pomalo sve će ići.

Preporučam Respighi-a, a papir ću ti poslati preko „E. S.“

Za danas dosta, jer se u ovom velikom gradu ne može vreme gubiti.

Grüße dich Gott, liber Freund und ocsh pitt kavu sa mnogo pozdrava od tvoga

Jakova

4. Pismo J. Gotovca iz Beča, 22. siječnja 1921.

(objavljeno u: Šimun Jurišić, Jakov Gotovac i Split, 325-326.)

Dragi Ambro!

Uza sve moje tople preporuke ti si ipak škrt sa pisanjem; uza sve to ipak se toplo nadam da ćeš mi pisati. Ja ti živim “zdravo” velegradski, radi se i radi; nema ovdje grijanja “šofadina” u kafanama. U akademiji gnjave po švabsku daje milota; moram fuge čak i šematički crtati, a ne samo pisati.

Ovih dana došao je u “E. S.” i dr. Belić (brat od Ester); donio je sobom tvoje pjesme “Ašikovanja”, koje su se nalazile kod “E. S.” u Zagrebu, a na njima je

stajao opus 102. (!?!?), poći će u tisak, ali ih treba prepisati.

Ako namjeravaš u Zagreb, bilo bi ti bolje da dođeš u Beč; mnogo ćeš vidjeti, čuti i naučiti, a i jeftinije je; sa 400 lira mjesečno možeš lijepo i gospodski prolaziti. Opet ti preporučam Respighi-a da mi ga čim prije pošalješ.

Rijavec ide početkom februara sa Ličarom na turneju po Jugoslaviji, Češkoj, Švedskoj i Americi; na repertoaru ima i moje pjesme. Moji "Moments erotiques" (tri pjesme) idu u štampu; veoma sam zadovoljan s tim stvarcima. Sada radim dvije pjesme za bas i orkestar i ("Grozdana") "Krčmarica Janja" pod skupnim naslovom "Profili". Što omo ga infiča nelle krčmarice! Kupio sam prekrasnih ruskih kompozicija osobito Musorgskoga; bogovske stvari za koje u Beču nemaju na žalost pojma.

*Želeći da mi se čim prije javiš, srdačno te pozdravlja
tvoj Jakov*

5. Pismo J. Gotovca iz Zagreba, 16. svibnja 1925. (*tekst na pisačkoj mašini)

(objavljeno u: Šimun Jurišić, Jakov Gotovac i Split, 326-327.)

Dragi moj Ambro!

Evo došlo je vrijeme, da ti se javim ponovo u novom mojem pismu, i ako si ti do sada sa svojom intenzivnom šutnjom mene sprečavao da ti se češće, po običaju, javljam. Poznato ti je po čestim koncertima Maje de Strozzi u Zagrebu, Ljubljani, Pragu, Karlovcu itd. da te mi nismo nipošto zaboravili, ali ti sa tvojom šutnjom nas jesi. Ne vjerujem daje bilo kakvih razloga među nama, koji su se mogli označiti kao kakova nesuglasica; barem ja se u tom pogledu osjećam potpuno miran.

Hoću prije svega da ti najljepše zahvalim na tvojim krasnim člancima, koje si napisao prigodom moje kompozicione večeri u Splitu, i u kojima si znao da prikažeš na izvrstan način i mene i cijeli naš mlado-kompozitorski pokret. Ono što sam ja htio da muzikom donesem, donio si ti tvojim izvrsnim prikazom; ni najmanje ti ne laskam, kad ti mogu da kažem da se svaki tvoj članak o muzici uvijek čita sa najvećim interesom među muzičarima, jer od naših kritičara (pomози me Bože!) nismo vikli nego čitati gluposti.

U znak moje prijateljske zahvalnosti primi ovu moju posvetu, kao što su primili i ostali, koji su sudjelovali kod napornog spremanja moje kompozitorske

večeri.

Sa mnogo boli čitali smo da si imenovan sudcem (mjesto da ti možda čestitam!), i da si premješten u Sinj. Ne znam kakova je sada tvoja situacija, ali ipak mene je razveselilo i sada me veseli kad čitam tvoje kritike o gostovanju zagrebačke opere, što znači da si još u Splitu. Hoće li ti biti moguće da ostaneš u Splitu i da se na ferije vidimo i porazgovorimo nakon duljeg vremena?

Uz najstrožu diskreciju upozoravam te, da u tvojim kritikama prema zagrebačkoj operi budeš bezobziran i strog, da ne misle neki da smo mi palanka kojoj se može svašta servirati. Specijalno ti stavljam na nišan čifutskog meštra, koji ima uprav smiješnu tremu pred splitskim javnim mijenjem radi svog dirigiranja talijanskih autora, specijalno od Rossinijevog "Barbiera-a". Što on o nama misli, i što on nama "Dobro" želi, ne treba ni da ti pričam. O ovim mojim izvadima nikome niti jedne riječi; uostalom ove napomenute stvari i sam ćeš opaziti u eventualnom doticaju. Istakni nacionalni rad Baranovića, a kao dirigenta postavi ga na prvo mjesto, jer on to faktički i jest; to ti je genijalan dečko! Ja se spremam sa mojim zborom "Mladosti" na turneju o Duhovima u Beograd, gdje ćemo prirediti svečani koncert u pozorištu. Program je pregled razvitka hrvatske horske muzike (muški zborovi) od Lisinskoga do danas; na programu imam kao novitete Dobronićevu "Mantinjatu" (tri hora), dva Lhotkina zbora (vrlo loša), moju "Koledu" i tri Grgoševićeve "Obredne iz kola" uz pratnju instrumenata.

Veselilo bi me ako bi našao malo vremena, da mi se javiš, a međutim zdravstvuj tvom

Jakovu

Maja Milošević

LEGACY OF AMBRO (AMBROZ NOVAK) AT THE HVAR HERITAGE
MUSEUM: AN OVERVIEW OF THE MATERIAL AS AN EARLY DRAFT
OF HIS PERFORMER, COMPOSER AND CRITIC PROFILE

Summary

Ambroz (Ambro) Novak (1899-1947) from Hvar was a prominent intellectual, musician, composer, music publicist and critic, jurist by profession. He was involved in a wide range of (public) music activities quite successfully, however only for a short period, during the time of his youth (between 1916 and 1925). Although once shared the stages with prominent Croatian musicians and composers of the so-called interwar period, Novak was completely erased from the cultural memory of Hvar, and generally omitted from the works of Croatian music historiography. The sources that might shed some light on Novak's engagements in different music fields are today preserved among his legacy, kept in the Hvar Heritage Museum (in the city of Hvar). Based on its content (music manuscripts, articles, published concert programs, letters etc.) - previously arranged, catalogized and digitalized by author of this article within the current musicological project of acronym *GIDAL* (financ. by the Croatian Science Foundation) - Novak's biography, but also his interests and activities in performing and writing (about) music are introduced preliminary in this article. List of archival sources from Novak's legacy is extensively represented here as well, not only as a chronological, quantitative and qualitative review of his musical(-literal) heritage, but also as a starting point for some future research focused on his life and work.

(translation: Joško Kovačić)